47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 704 Կ. ՊՈԼԻՍ 18/31 ՕԳՈՍՏՈՍ 1903 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 8 ՁԷՄԱԶԻԼ ԱԽԷՐ 1321 — 18 ԱՂԷՔՍԱՆՏՐՈՍ 1319

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՇԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՌՂՈՒՈՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պողոս Ալի Մահատէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

Մանզումէ-ի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزتهدر
صاحب امتیازی : اوهانس قریم
اداره خانهسی : باب عالی جادهسنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ ԱՌԱՔԻՒՐԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 գր.	50 գր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 գրուշ,
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

Ոմանք արդէն որ Սուրհանդակ իր գրածէն ալ կարդացածէն ալ բան չհասկրնար, ինչպէս չէ հասկցեր մեր և Եւրուպացիներուն գրածներէն և ոչինչ. ու կարծեր է թէ ինչպարանութիւններ են ասոնք։ Այդ ալ հոգ չէ, զի հասկցողը կը հասկնայ թէ օրոնք են ոչինչպանութիւն, եթէ աւելորդ ժամանակ ունենայ Սուրհանդակի այսօրուան 1369 թիւին էջերն ալ աչք անցնելու, ուր դարձեալ Երուսաղէմի խնդրոյն նկատմամբ կ'ըսէ ինչ որ կ'ուզէ, առանց սակայն դիտնալու թէ ինչ կ'ըսէ։

Սուրհանդակ ինքն էր որ առջի օր կը հրատարակէր թէ, Ամեն. Տ. Յարութիւն Պատրիարք այլեւս ծերացած ու տկարացած է, այսօր ալ ելեր կը փնտռէ թէ ո՞վ կը քննադատէ, կը մեղադրէ զանի. աւելորդ փնտռտուք, զի մինչեւ այդ ալ ամէնքն ալ իրմէն աւելի լաւ կը ճանչնան Յարութիւն Պատրիարքի բնաւորութիւնն ալ կարողութիւններն ալ։ Իսկ Վարչութեան ուղղութիւններ խեղաթիւրելն ինքն ալ պիտի տեսնէ եթէ յայտնի անգամ մը Յերուսաղէմ ղրկուած պատրիարքական պաշտօնագիրը աչքէ անցնէ. ուր յայտնի պիտի տեսնէ թէ Միաբանից ամենայն Տ. Դէւոնդ վարդապետի այսը կոչուելն ինչ բանի համար է և ինչ ձեւի տակ. հաշիւները ո՞րմէ խնդրուած են, և այդ խնդրանքը կը հաստատէ՞ թէ ուղղած հաշիւները կանոնաւոր չեն։ Անդամ մըն ալ ըսինք՝ Վարչութիւնը հաշիւները կը խնդրէ Տես. Ժողովէն և անոր Ս. Նախարարէն ու ո՛չ Դէւոնդ վարդապետէն. Դէւոնդ վրդպ. իբրեւ երեւմտեայ Տեսուչ իր հաշուետուութիւնը կատարած է օրինապէս ժամանակին. որոնց տակ ստորագրած են հանգուցեալ Երեմիա և Աստուածատուր եպիսկոպոսները, վկայելով օրինաւորութեան ո՛չ թէ հանդերձեալ աշխարհէն՝ այլ դեռ այս աշխարհի վրայ ապրած ատենին. թող չմոռնայ Սուրհանդակ յիշել թէ Կիրիկիոյ արդի Ս. Կաթողիկոսն և Գեր. Տ. Մամբրէ եպիսկոպոսն ալ ըստորագրած են, որոնք տակաւին կենդանի են բարեբաղդաբար. ապա թէ ոչ անոնց վկայութիւնն ալ չորը պիտի ինային! թող յիշէ նաեւ թէ, նոյն հաշիւները ստորագրած և վաւերացուցած է Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքն ալ, որուն «ուղիղ, օրինաւոր և կանոնական» ըլլալն ինքն ալ կը խոստովանի։ Բայց այս ամէնուն համար գիտէ՞ք ինչ վճիռ կուտայ Սուրհանդակ, կարդացէ՛ք, և եթէ կրնաք՝ հասկցէ՛ք։ «Ստուգիւ Տնօ. Խորհրդոյ մասնակցող հանդուցեալ և արդի անդամները արժանաւոր եկեղեցականներ են. սակայն բոլորովին անտեղեակ են հաշիւ և հաշուական գործերէ». ու այս հաշուէ և հաշուական գործերէ չհասկցողներն են որ 30—40 տարիներ կառավարած են այդ մեծ Հաստատութիւնը առանց ձախի ու աղմուկի։ Այս հաշուէ չհասկցողներուն մէջն է, ըստ Սուրհանդակի նաեւ Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքը, որ այնքան տարիներ առաջնորդական պաշտօն, քանի տարիներ Պոլսոյ Պատրիարքութիւն և 15 տարիներէ ի վեր ալ Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքութիւնը կը վարէ, որ տասը տարիներէ ի վեր ստորագրած է հաշիւները, և որ դեռ անցեալ տարի Միաբանական Ընդհանուր Ժողովոյ Յունիսի 12ի նիստին մէջ յայտարարած է, «Այս առթիւ ի միաբանութիւն ամենեցուն կը յայտարարեմք թէ Ս. Աթոռոյ Վարչութիւնը բոլոր պաշտօնէից հաշիւները ըստ օրինի ի ժամանակին ստացած կարգադրած և ամէն տարեշրջանն նախորդ տարւոյ ընդհանուր հաշուեցոյցերն եւս ճնճած, բաղդատած և վաւերացուցած՝ պատրաստ ունի, զորս վերջացող տարւոյն հաշուետիպէն յետոյ ժողովոյդ պիտի ներկայացնէ բացատրական տեղեկագրով մը։ հետեւաբար այս մասին երբեմն եղած թիւրիմացական տարաձայնութիւնք, ինչպէս և լրագրական անհարկի հրատարակութիւնք միաբանական գործոն և անձուէր ոյժը չլատնէլ զատառ Ս. Աթոռն Աղգին սէրն ու համակրութիւնը և օտարաց վստահութիւնը կը նուազցնեն և կը վնասեն նիւթապէս ու բարոյապէս բոլոր միաբանութեան»։ Սուրհանդակ կը հասկնայ արդեօք այս խօսքերուն ոյժն ու ազդեցութիւնը։ Ըստ Սուրհանդակի՝ հաշուէ չհասկցողներուն մէջն է նաեւ Սսոյ Ամեն. Տ. Սահակ կաթողիկոսն որ նոյնպէս ստորագրած է զանոնք, և որ Աղգին ամէնէն մեծ վստահութիւնը կը վայելէ իր նոր պաշտօնին մէջ։ Նոյն չհասկցողներուն մէջն է նաեւ Տ. Մամբրէ եպիսկոպոսը, զոր անցեալ օր ինքն էր որ կը դովէր և հաշուեպահանջ խմբակի մասին մէջ կ'անցընէր։ Իսկ իրրեւ փաստ իր գրուածոց ծանօթագրութեամբ մը կը յիշէ Թադէոս էֆ. Պէկեանի դիտողութիւններ մը ըրած ըլլալը, առանց յիշելու թէ ինչ էին այն դիտողութիւնները. կը յիշէ առժամապէս մայրաքաղաքս գտնուող երկու միաբան՝ Տ. Դանիէլ և Տ. Իգնատիոս վարդապետները, ինչպէս յիշած էր անցեալ անգամ ուրիշներն ալ և կը հրաւիրէ ամէնքն ալ որ հերքում տան եթէ հաստատեալ չեն հաշուեպահանջ խմբակին. այս ալ նոր ձեւ մըն է, զի ճշմարտութիւնը հաստատելու համար ուղիղ ճամբան է անոնց վկայութիւն կամ հաստատագիրը ուղղել և ո՛չ թէ ստութեան մը հերքումագիրը. չի կրնայ ըլլալ որ ամենք տեսած չըլլան իր գրածները և ոմանք ալ կարեւորութիւն տուած չըլլան. ասով ճշմարտութիւնը չը հաստատուիր։ Եւ եթէ Սուրհանդակ մէկ երկու անուններ իրար խառնելով կը կարծէ թէ հաշուոց անկանոնութիւնը հաստատած կ'ըլլայ, մենք ալ կը յիշենք ո՛չ նուազ պատուաւոր և աւելի բանգէտ անուններ, որք յերուսաղէմ տեսած և գնահատած են Դէւոնդ վարդապետի հաշուական և այլ կարողութիւնները ու կանոնաւորութիւնը. թող հարցնէ Սուրհանդակ Սեմ. Պարսիկ էֆ. Կիւլէնկեանի, Յարութիւն էֆ. Դարամանեանի, Եաղուպ էֆ. Նշանաճեանի և այլ ամէն ուխտաւորաց որք առիթ ունեցած են տեսնելու և գնահատելու. թող հարցնէ նաեւ Երուսաղէմի օտարազգի հաստատութեանց վարիչներուն, ինչպէս նաեւ ամէն դրամատանց ու սեղանաւորական կամ առեւտրական անուն ունեցող պատուաւոր անձնաւորութեանց։ Բայց եթէ կ'ուզէ, չատ յանդուգն ալ չգայէ. Աստուծով կը յաջողի քիչ առնէն Դէւոնդ վարդապետի և բազմաթիւ միաբաններուն դլխաւորներուն գալը. ինքն ալ կը տեսնէ և կը հաստատի թէ, ինչ անդունդներու մէջ գլտորուած է կոյր կողմնակալութեամբ։

Սուրհանդակ կը խեղաթիւրէ երբ դարձեալ կը կրկնէ թէ հաշիւ տալ չեն ուզեր, երբ կը հարցնէ թէ Միաբ. ժողովին ինչո՞ւ չեն ներկայացներ և կիդրոնին ինչո՞ւ չեն զրկեր։ Կ'ընդունի՞ ուրեմն թէ հաշիւները տրուած են վանական վարչութեան. եթէ կ'ընդունի զայս, այլ եւս կը մնայ իրեն խնդրել կամ սպասել իմանալու համար նոյն Վարչութենէն և նորա Ս. Նախագահէն՝ սոյն յայտնման պատճառը, քանի որ ըստ յայտարարութեան Ն. Սրբազնութեան՝ յիշեալ հաշիւները իր քով պատրաստ կը մնան։

Մենք նախորդ յօդուածով ըսինք արդէն որ հաշիւ փախչող չկայ, բայց պէտք է օրինական եղանակաւ պահանջել զայն և ո՛չ երբէք օրինազանցութեամբ։ Հաշուեպահանջ խմբակը առ՝ այս օրինաւորութիւնն է որ չհասկնար և իր արտաքոյ վարմունքով ցոյց կուտայ թէ՝ իր նպատակը հաշիւ չէ, այլ հաշիւի պատրուակին տակ տապալել ամէն հաշիւ և կարգ ու կանոն, ինչպէս Սուրհանդակին նպատակն ալ յայտնի կ'երեւայ թէ, օրէնք և ճշմարտութիւն պաշտպանել չէ։ Սաոր համար է որ կարգ մը կալուածական, չնուաստական, արժէքեղէնոց հաշիւներու և այլ այսպիսի ցանկեր ու ցուցակներ քովը դիզած է եղեր, ու տեսակ մը folioroլ կազմած է Երուսաղէմի հաշիւներուն և հաշուեպահանջ խմբակի գործակալութիւնը վարելով. անուշտ ձրի և ի սէր ճշմարտութեան։ Արդեօք Սուրհանդակին քով գտնուած այս թուղթերն ու ցուցակները աւելի վստահելի կամ վաւերագրեր են քան՝ Ս. Նախագահով և իր պաշտօնէութեան ստորագրութեամբ վաւերացեալ հաշուեցոյցներն ու այլ գրութիւնները։ Արդեօք

ՀԱՅՈՑ ՆԱԽԱՊԱՏՄԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՄԵՐ ՕՐԵՐը

Բնական կ'երեւի ենթադրել թէ հայը միշտ նման եղած ըլլալու է մեր հիմակուան գործածութիւն։ Սակայն սխալ է այս, մարդիկ միշտ ընտանեցած չէին ցորենի պէտք այն պարտաւորութեան զոր մենք հայ կը կոչենք։ Այդարեւ, մեր օրերուն մէջ կը գտնուին շատ ժողովուրդներ, որոնք հացի գործածութեան մասին գաղափար անգամ չունին։ Ափրիկէի սեւ ցեղերը և Ամերիկայի կարմիր մարդիկը այս մասին բնաւ ծանօթութիւն չունին։ Զինաստանի ընդարձակ պետութեան մէջ, որ կը պարունակէ ամբողջ մարդկային սերունդին մէկ քառորդը, հացը գրեթէ անծանօթ է։ Մի միայն Բան-Յօնի նահանգին մէջ մնացեալ նման հայ կը գործածուի։ Հնդկաստանի ժողովուրդը անխմոր հայ միայն կը գործածէ։ Հնախօսութիւնը կը հաստատէ թէ նախապատմական շրջանին վերջին մասին մէջ անխմոր հայ միայն կը գործածուէր։ Զուլուներու՝ լճային բնակութիւններու և Եգիպտոսի ստորերկրեայ նեկուղներուն մէջ ածխացեալ հայ գտնուած է։ Այս նմոյշները Բար Դարի ատեն Զուլուերիացիներուն, և մեր թուականէն հազարաւոր տարիներ առաջ Եգիպտացիներուն հայ չունենալու մասին ճշգրիտ գաղափար մը կուտան։ Այդ դարուն հացը կը ցուցընէ թէ ցորենի հատիկը երկու քարի մէջ ճզմելով փշրուած է։ Այ՝ չատ աւազ կը պարունակէ, և այս պատճառաւ է որ մոմնաներու և լճային բնակութեանց մէջ գտնուած կմախքներու ակռաները փշրուած կը տեսնուին։

Նահապետներու ժամանակ՝ Եփրատեցիք անխմոր հայ կը գործածէին, և իրենց Եգիպտոսի մէջ բնակութենէն առաջ ուրիշ տեսակ հայի մասին տեղեկութիւն չունէին։ Անխմոր հայի գործածութիւնը ոչ նուազ հին է Արիան ցեղերուն մէջ։ Հելլենները այս հային իրր սիրելի ցուցուցին Դեմմարի (դիցուհի հնձոյ) և Փանի (դիցուհի հովիւներու) հին դիցաբանական դարը։ Հոմերոսի նկարագրած դիւցազնական օրերուն մէջ, Հելլենները անխմոր հայ միայն կ'ուտէին, նոյն իսկ բանաստեղծը կը յիշատակէ անիկայ մասնաւոր խնջոյքներու պատմութիւնն ըրած ատեն միայն։

Հին աստուան նկանակները տափակ էին, և այնպէս պատրաստուած, որ կտրելու պէտք չկար, դիւրաւ կը կտրուէին, ուստի «հայ բեկանելու» ասացուածը այնչափ հասարակ էր հին դրողներէ։ Աթենացիները, հին Դաղիացւոց խնջոյքները նկարագրած ատեն կ'ըսեն թէ, «անոնք բոլորովին կտրուած» հայ կը գործածեն։ Ըստ Յոսեփեանթիի, սուրբ Բասիլեոս թագուհին զոր հացով միայն կը մնայր, ժուժկալութեան հոգւով, ինքզինք աղքատութեան վարժեցնելու համար, և վեցերորդ դարուն խիստ չատ զրժբաղդներու միակ սնունդն այս էր։ Նոյն իսկ տասնեւհինգերորդ դարուն անխմոր հայի գործածութիւնը սովորական էր Սպանիոյ և Իտալիոյ քանի մը նահանգներուն մէջ։ Իսլանտա տապակի մէջ եղած բլիթը, Պոմպէյիոյ, Վեսդֆալիացիներու, և Նորվեկիոյ զիւղացիներուն հացերը, անխմոր հայի զանազան տեսակներն են։ Նախնիք խմորի (մայէ) գիւտը Եգիպտացիներուն կը վերագրեն, և անոնցմէ էր որ Եփրայեցիք սորվեցան։

Փարաւոնի հացագործապետին երազին, որուն մեկնութիւնը Յովսէփ տուաւ, կը տեսնենք թէ հայ եփելը այդ ատեն որոշ արհեստ մը եղած էր, և զարգացմամբ բարձր աստիճանին հասած ըլլալը հացագործապետին «ամէն տեսակ կերակուր պարունակող երեք կողովներու» երազին կը տեսնուի։ Այս դէպքը պատահեցաւ Քրիստոսէ տասնեւհինգ դարեր առաջ, և իբր չորս դար ետքը երբ Իսրայելացիները Եգիպտոսը թողուցին խմորեալ հացը իրենց մնդեան գլխաւոր տարրը կը կազմէր, և Արեւելքի մէջ ընդհանրապէս կը գործածուէր։ Հերոդոտոս կը պատմէ թէ Կրեսոս ոսկեղէն արձան մը կանգնեց իր հացագործին՝ ի յիշատակ անոր հանճարին, և նոյն հեղինակը կը պատմէ նաեւ թէ Քեոքսէսի 7,000,000 զօրքերէ բաղկացեալ բանակին հացը չմնալու համար աշխատող կանանց թիւը անհաշուելի էր։

Հռովմի մէջ առաջին հացագործները Ն. Ք. Բ. 171ին Փիլիպպոսի դէմ եղած արշաւանքի միջոցին բռնուած դերիներն եղան։ Ամենէն առաջ հին Գաղիացիներն էին, որ խմորի տեղ գարեջուրի խմոր գործածեցին, բայց այս սովորութիւնը մոռցուեցաւ մինչեւ տասնեւհինգերորդ դարուն մէջերը, երբ վերստին գտնուեցաւ։ Լոնտոն։ Բժիշկները այս գիւտին չատ հակառակեցան։ Բարիզի համալսարանը, ոստիկանի տեղապալի մը խորհրդակցութեամբ 1668 Մարտ 4ին, 30ի դէմ 45 քուէով որոշեց թէ «առողջութեան կը վնասէր, և իր դառնութիւնն մարդկային մարմնոյն վատնդաւոր էր, որ ցորենի և գարիի փտութենէն կը գոյանար։» Կին-Փաթէն և ամենէն նշանաւոր բժիշկները գարեջուրը իրր «անարգ փրփուր» վճռեցին։ Բայց հասարակաց կարծիքը համակրեցաւ այս գիւտին, Համալսարանը տեղի տուաւ, և երկու տարի ետքը Խորհրդարանը մասնաւոր հրամանով արտօնեց գարեջուրի խմորին գործածութիւնը։

Երկար ժամանակէ ի վեր ամէն ընտանիք իր հացը կը չինէր։ Բոլոր Գերմանական ժողովրդոյ մէջ ընդհանուր սովորութիւն այս էր։ Անգղիերէն «Lord» (Տէր) և «Lady» (Տիրուհի) բառերը Անկլօ-Սաքսոն լեզուէ առնուած են, առաջինը Հլաֆորս, որ կը նշանակէ հացի հեղինակ կամ պահպան, և երկրորդը, Հլեյտիճ, որ կը նշանակէ հաց չինող։ Նոյն իսկ Ֆրանսայի մէջ մինչեւ տասնեւհինգերորդ դարը քաղաքներու մէջ միայն հացագործներ կային։

Հաց ուտողները աշխարհի մէջ փոքրամասնութիւն կը կազմեն։ Ցորենի հաց ուտող քաղաքակիրթ անձանց թիւը 500 միլիոնէն աւելի չէ։ Նոյն իսկ Եւրոպայի բնակիչներուն մեծ մասը անպիտան արմատներէ և ընդեղէններէ չինուած և դէղ կերպով պատրաստուած ստորին հաց կը գործածեն։ Ֆրանսա Եւրոպայի մէջ եղած ուրիշ ո՛և է երկրէ աւելի ցորեն կ'արտադրէ և կ'ըսպառէ, և սակայն բնակիչներէն 6 միլիոնը, հաճարէ, սեւ ցորենէ, Ազգպատցրենէ, կամ չգտնակի արեւէ չինուած հացը ճաշակած անդամ չեն։ Այսպէս կ'երեւի թէ աշխարհ կամաց կամաց կը յառաջադիմէ Քրիստոսէին ընտանի ազօթքի իրականացման, «զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր։»

Թարգմ. Ե. ԱՐՏԱՇԵՍ

ՄԵՐ ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ կը ծանուցանենք թէ, Դարձակալ կարգած ենք Օնսկի էֆ. Տէր-Ներսէսեանը, որուն կենան դիմել բաժանորդագրութեան և հաշիւներու կարգադրութեան համար։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՔԱՍԻՄ 212

ԿՆՃՈՌՈՏ ՀԱՆԳՈՅՑ Մը

ՎԷՊ

ՏԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Զ.

Սեփոն թէև հանքաւէրին ծայրը չէր լսեր, սակայն հեռուէն կը տեսնէր որ ընկերուհին հետ դլուխ գլխի տուած խիստ զուարթ կերպով կը խօսակցէին։ Շարամով գլխովը, ձեռուընտրովը բան մը հասկցնել կը ջանար ընկերուհին որ գլխու սիրուն չարժումներով կը պատասխանէր անոր։

Մինուճին կեանքին մէջ առաջին անդամն էր որ առանկ հետաքրքրութիւն մը կը ձեւնարկէր, չէր գիտեր որ մինչեւ ո՞ւր պիտի երթար հանքաւէրը այս կնոջ հետ. ամէն պարագայի մէջ սակայն, անգամ մը Մելինէի հօրը օձիքը ձեռք անցընելէ ետք, դիւրաւ լքանելու կամք չունէր զայն, անոր համար որ կ'ուզէր պակել մանկամարդ օրիորդին իր վրայ դրած յոյսերը, ու առաջին նամակովն իսկ վճռական յայտնութիւն մը ընելը պարծանք կը սեպէր իրեն։ Ալ հիմայ հաշիւի վրայ չէր խորհեր, Պոլսոյ մէջ իսկ գիտէր որ առանց սակարկելու ձեռնարկուած առանկ կառարշաւ մը սուղի պիտի նստէր իր վրան, ուրիշներ Բարիզի պէս տեղ մը, ուր ամբողջ այս կարգի արշեւաւորներ՝ օտարականներ կը վնասեն, դանանք վճռաւելու համար։

Դեռ Յաղթական Կամարը չի հասած, Շարամովի կառքը ճարտար դարձուածքով մը կանգ առաւ ու հանքաւէրը կառքէն վար ցատկեց եւ թեւը տալով ընկերուհիին զայն առաջնորդեց չքեղ քաղինօյէ մը ներս։ Շիտիթութիւնը պատեց Սեփոնը, այս չեղումը ծրագիրէն դուրս էր, ինչ ընելու էր հիմայ։ Վայրկեան մը տատամսելէ ետք, տասը ֆրանք նետեց կառապանին, պատուիրելով որ իր հրամանին սպասէ և ինք ալ մտաւ քաղինոյէն ներս, ուր Շարամով և ընկերուհին քիչ մը վերօք առանձնացած, հաղիւ տեղաւորուած էին։ Ալ ժամանակ չունէր զբօսարանին շլացուցիչ կանչերովը և գեղակերտ նկարներովը զբաղելու։ Դանէն մանելուն պէս լաւ մը կշռեց դիրքը և ընտրեց այնպիսի տեղ մը, ուր դէմ առ դէմ կրնար գալ Շարամովի ու նոյն իսկ անոր խօսակցութիւնը լսել։ Բոլորովին անտարբեր ձեւանալով և առանց զգալի ընել տալու գնաց նստեցաւ որոշած տեղը։

Շարամով երկու գաւաթ ըմպելի ապսպրեց, չարունակելով իր անվերջ խօսակցութիւնը, որմէ դժբաղդաբար չատ քիչ բան կը հասկնար Սեփոն։ Տիկինը հաղիւ կարճ բառերով կը պատասխանէր հանքաւէրին, միշտ բարձր դիրք մը տալով իրեն ու այնպէս մը ցուցնելով թէ չնորհ մը կը նկատէ Շարամովի հետ խօսակցիլը։ Միանգին կնոջ այս արտաքին երեւոյթէն շուարած չէր կրնար կշռել անոր ատիճանը։ Ամուսինը չէր կրնար ըլլալ ընականաբար, քանի որ անոր նկարագրութիւնը լսած էր Մելինէէն ու ասիկա չէր նմանիր անոր։ Անպարկեշտ կին մը այսչափ վեհանձն չէր կրնար ըլլալ։ Այս սրտմաշուքով կը տանջուէր ոսկերիչը ու կը չարունակէր ունկնդրել անոնց խօսակցութեան։ Բմբկլիները կրկնուեցան։ Շարամով ա՛լ աւելի մտերմացուց իր յարաբերութիւնը և Սեփոն աչքին ծայրովը դիտելով տեսաւ որ Մելինէի հայրը Տիկինին ձեռքը բռնել կը ճգնէր միշտ քաղաքավար մերժումներու ենթարկուելով։

Այս երեւոյթը բաւական էր Սեփոնը լուսաւորելու որ անմիջապէս կռահեց թէ Շարամով իր սովորութեան համեմատ այս կինն ալ զվխէ հանելու կը հետապնդէր։ Իր պաշտօնը արդէն քննել հասկնալ էր թէ իրաւ, հանքաւէրը կը չարունակէր Բարիզի մէջ ալ իր զեղուութիւնները, ինչպէս Մելինէի դրած էր Վրացուհին։

Սակէ աւելի բացայայտ ապացոյց մը չէր ըլլար անշուշտ Շարամովի շուայտութիւնները ապացուցանելու համար։

Տիկինը որ մինչեւ այն ատեն լռութիւն կը պահէր և չատ ցանցառ կերպով կը խօսէր, բոլորովին չվնասելու համար Շարամովը, սկսաւ ժպտուն դէմք մը առնել, ու ինքն ալ խօսիլ աւելի ընտանի ձեւերով։ Մելինէի հայրը՝ որ արդէն ազաչողական դիրք մը բռնած էր ներս մտնելէն ի վեր, հիմա պիտի թուէր կարծես, Տիկինին բարեհաճութիւնը չնած ըլլալուն համար։

Թէնք, ժպիտ, կոտրտուք բոլորը իրար կը խառնէր, ծաղրելի հանդամանք մը տալով իր սպիտակ մազերուն ու խորշոմած ծաղկաւոր դէմքին։ Պաղատագին ակնարկներ կ'ուղղէր չարունակ ընկերուհիին, որ դիցուհիի մը վեհութեամբ, հաղիւ կը բարեհաճէր ժպտիլ, մասնաւոր հանոյքով մը կրկնելով Մօսիէօ Շարամով անունը։

Հանքաւէրը առիթ անգամ որ ընկերուհիին իր անունը արտասանելը լսէր, կը խելայեղէր գրեթէ, միմոսական ձեւեր առնելով։ Սեփոն կատարեալ անտարբերութեամբ հանդիսատեսը կ'ըլլար Մելինէի հօր այս գարշելի խեղկատակութիւններուն և Օր. Շարամովէ աւելի, ինք էր որ կատաղութիւն կ'զգար թշուառականին հանդէպ զոր զբօսարանին մէջ իսկ չտխչախել կ'ուզէր։

Ժամմ մը աւելի տեւեց այս խենէշ տեսարանը որուն ամբողջ տեւողութեան պահուն չարունակ կը խմէր Շարամով միշտ փոխելով տեսակը ըմպելիներուն ու զանոնք անքացատրելի քծինքներով հրամցնելով ընկերուհիին, որ հակառակ խմած այսչափ զանազան ըմպելիներուն, բնաւ չէր կորսնցներ ինքզինք ու ա՛լ աւելի ծանրէն կը ծախէր։ Տիկինը մէկ քանի անգամ մեկնիլ փորձեց, բայց ամէն անգամուն ալ Շարամով թախանձագին աղաչեց ու յաջողեցաւ երկարաձգել տեսակցութիւնը միշտ նոր նիւթեր գտնելով ու անոնց վրայ խիստ եռանդով ճառելով։

Սեփոն որ հեռուէն զայդը կը հետապնդէր, վերջին ծայր կը զգուշանար անոնց կասկածը իր վրայ հրաւիրելէ, անդամ մը որ հասխային թէ մասնաւոր ուշադրութեամբ մը կը գնէ զիրենք, ալ ամբողջ ծրագիրը ձախողութեան մատնուած կրնար սեպուիլ։ Ուստի այս պարագաները նկատողութեան առնելով, Միանգին իր ոսկերչական ամբողջ խորամանկութիւնը կը գործադրէր անտարբերութիւն կեղծելու ու օձիքը ձեռք չտալու համար։

Շարունակ հեռուները կը դիտէր ու մերթ ընդ մերթ ուշադրութիւն մը բան կ'առնէր բերանը, հետեւելով ուրիշ յաճախորդներու։ Շարամովէ վախ չունէր, հակցած էր որ անոր քով այդ կարգի նրբութիւններ փնտռելու չափ դատողութիւն չէր մնացած, հանքաւէրին ընկերուհիին խորամանկ նայուածքներէն կը զգուշանար, արտակարգ կարողութիւն մը տեսնելով անոր թովիչ ակնարկներուն մէջ որոնք սլաքի նման կը թափանցէին խորը իրենց ուղղուած տեղերուն։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Դատական գործոց Պաշտօնաթերթը կը հրատարակէ կարգ մը նոր բարեփոխումներ այն օրէնքին վրայ, որ կը կանոնաւորէ օտարահպատակներուն բնակութիւնը կամ արտաքսումը։ Նոր բարեփոխութեան մը համեմատ, օտարահպատակները Ռուսիայէ ճամբելու իրաւասութիւն կրնան ունենալ նաև ներքին գործոց Նախարարը, պատերազմական Նախարարը, մեծ դաւառներու ընդհանուր կառավարիչները, և վերջապէս սահմանագլխի դաւառներու կառավարիչները՝ Զարին հաւանութեամբ։

** Պաքուի վաճառականները աղերսագիր տալով Արմատական Նախարարին, կը խնդրեն որ փոխանակագիրներու վճարման թուականները յետաձգուին, այս աղերսին իբրև պատճառ մէջ բերելով առուտուրի դժուարութիւնները և գործերուն կայուն վիճակը Պաքուի մէջ։

** Նոքոհամայի (Մ. Արեւելք) ռուսական իշխանութիւնք քանի մը ճարտնական ձկնորսաւաներ քանդեցին Բամ-չաթքայի մէջ, ուր ապօրինի վաճառականութիւն կ'ընէին։ 28 նաւային պաշտօնատարները վար դրուեցան, իսկ հասարակ նաւասարները, 278 հոգի, ձերբն եւ դրկուեցան։

** Բեռերսպուրգի մէջ ճարտնական հիւպատոսութեան մը հաստատութիւնը ուղղակի արդիւնք է այն այցելութեան զոր անցեալ տարի Բեռերսպուրգի մէջ ըրաւ Ճարտնի Երկրագործութեան եւ Ճարտարարուեստի Նախարարի խորհրդական Մ. Շեմուրա, որ նպաստեց աւելի կանոնաւոր առեւտրական յարաբերութիւններու հաստատման Ռուսիոյ և Ճարտնի մէջ։ Ռուսիոյ առեւտրական աշխարհը կը յուսայ թէ մանաւորական ընկերութիւնին միջոցաւ երկու երկիրներուն միջև ուղղակի հաղորդակցութեամբ, իրենց առեւտրական փոխանակութիւնները մեծապէս պիտի ընդարձակուին, և՝ մինչդեռ ճարտնական հրապարակները պիտի բացուին ռուսական չարքին, քարիւղին և արմատիքին առջև, ճարտն ալ Ռուսիա պիտի ղրկէ իսմ մետաքս, ժողովրդային փոքր ճարտարարուեստներու արտադրութիւնները։ Բեռերսպուրգի մէջ ճարտնական հիւպատոսութեան հաստատումը պիտի նպաստէ այս փոխանակութեան զարգացման։

ԱԻՍՏՐԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.— Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ Զարը Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր այցելութիւն պիտի տայ Սեպտ. ամսուն վերջերը։ Արտաքին գործոց նախարար Լամստորֆ կոմս ալ պիտի ընկերանայ իր Օգոստափառ Տիրոջ։ Այս պարագան ալ կը ցուցնէ թէ Ռուսիոյ և Աւստրիոյ համաձայնութիւնը ամէն ժամանակէ աւելի հաստատուն է խաղաղասիրական նպատակաւ։ Լամստորֆ կոմս անցեալ տարի Դեկտ.ին Վիեննա այցելած էր և խորհրդակցութիւններ ունեցած էր Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսին հետ, և այս խորհրդակցութեանց հետեւանքօք էր որ հաստատուեցաւ և ամրացաւ Աւստրեռուս Համաձայնութիւնը ի նպաստ խաղաղութեան։

ԱՐԲԱՅԱԿԱՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Բայց Զարէն առաջ Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր պիտի այցելէ Անգլիոյ թագաւորը որ Մարիէնպատի Ջուրերը կը գտնուի։ Վիեննա սկսած է զարդարուիլ մեծ հանդիսաւորութեամբ ընդունելու համար Անգլիոյ վեհապետը այսօր, Բշ.։ Արքայական թափորը Վիեննայի Ֆրանց Եոզէֆ կայարանէն պիտի անցնի երեք մեծ մարդաշատ հրապարակներէ մինչեւ կայսերական պալատ։ Ամբողջ ճանան, որ գրեթէ կէս ժամ կը տեւէ, զարդարուած է վենետիկեան դրդարուն սիւներով, դրօշներով և սաղարթներով։ Բանի մը կէտերու վրայ բուրգեր կանգնուած են և Հօֆպուրկի պալատին արտաքին մեծ դրան մօտ կայ յաղթական խոշոր կամար մը, որուն վերեւ կը ծածանի Անգլիոյ Արքայական հանդիսաւոր Դրօշը, Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր անձնական Դրօշին հետ։ Ճամբուն երկայնքը զանազան կէտերու վրայ բարձրանդակներ կանգնուած են։ Վիեննայի անգլիական գաղթականութիւնը Ուղերթ մը պիտի տայ Լուսաւոր Թագաւորին։ Վիեննայի անգլիական դեսպան Սըր Ֆրէնսիզ Բէրնէթ Մարիէնպատ Վիեննա դարձաւ օր մը առաջ, անձամբ հսկելու անգլիական դեսպանատան մէջ ընդունելութեան պատրաստութիւններուն վրայ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ բանակը մեծ ռազմափորձեր պիտի կատարէ Սեպտ.ի առաջին օրերուն, եթէ սակայն օդը չբարկանի։ Երկու բարձրաստիճան զօրավարներ Լոնտոնէ Մարլպօրօ գացին խորհրդակցելու համար կալուածատէրերուն և ագարակատէրերուն հետ, որոնց հողերուն վրայ տեղի պիտի ունենան ռազմափորձերը։ Երկար տարիներէ ի վեր առաջին անգամն է որ անգլիական բանակը ցամաքային մեծ ռազմափորձեր պիտի կատարէ, և գործնականապէս պիտի պարզուին հարաւային Ափրիկէի վերջին պատերազմին առթիւ բանակին ստացած դասերը։

ՄԷՆՕԹԹԻ ԿԱՌԻՊԱՏԻ մեծանուն զօրավարին յուշարձանը տեղի ունեցաւ Հռոմի մէջ անցեալ Դշ. օր հայրենասիրական մեծամեծ ցոյցերու մէջ։ Դագաղը դրուած էր թնդանօթի սայլակի մը վրայ, և վրան փռուած էր կարմիր պալտիներու կարմիր շապիկը, ինչպէս նաև Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին և ֆրանսական կառավարութեան կողմէ ղրկուած ծաղկեփունջերը։ Արտաքին գործոց նախարար ծովակալ Մօրէան Զարին դամբանական մը արտասանեց։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Նախագահ Մր. Ռուզվէլտ ընդունեց պատերազմական Նախարար Մր. Ռութի հրաժարականը, որ տեղի պիտի ունենայ 1904 Յունվ.էն սկսեալ։ Իրեն պիտի յաջորդէ Փիլիպպինց քաղաքային յանձնախումբին նախկին նախագահ Մր. Թաֆթ։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ արտաքին գործոց Նախարար Կոլուխովսքի կոմս անցեալ Դշ. օր Բէչթա գնաց իր պաշտօնական վերաբերեալ գործերու մասին խորհրդակցելու Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր հետ։

** Ֆրանց Եոզէֆ կայսր Բէչթայի մէջ ամէն օր խորհրդակցութիւններ կ'ունենար Մաճառ Նախարարապետին և ուրիշ Նախարարներու հետ, Աւստրիոյ և Մաճառստանի միջև առկախ խնդիրներու կարգադրութեան համար։ Բայց Ն. Վեհափառութիւն պարտաւորուեցաւ Վիէննա վերադառնալ Անգլիոյ թագաւորը ընդունելու համար։ Աւստրեմաճառ քաղաքական խնդիրները դեռ կարգադրուած չեն։

ՍԱՀԱՐԱ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ.— Ինչպէս գրեցինք ասկէց առաջ, Ֆրանսայի բանտանդիր մը, Լրպօտի, կարգ մը քաջասիրտ ընկերներու հետ Ափրիկէի արևմտեան ծովեզերքը դամաք եկաւ Քանարեան կղզիներուն ճամբով, Սահարայի ամայի և անկոխ վայրերուն մէջ անկախ ընկէր Պեռութիւն մը հաստատելու երազով։ Հրաւէր կարդաց Անգլիոյ և Ֆրանսայի Ժողովուրդներուն թէ՝ փափաքողները կրնան գալ իր եռեւէն, նորակազմ պետութիւնը բազմամարդ ընելու համար։ Բայց իր հետեւողներէն ոմանք այժմէն գերի բռնուած են սահմանակից քնիկ ցեղերու կողմէ։ Լրպօտի չէ յուսահատած։ Արեւմտեան Ափրիկէի ծովեզերքներէն Լիվրբուլ հասած լուրերը կ'ըսեն թէ Լրպօտի մտադիր է «մեծ իշխան Սահարայի» տիտղոսը տալ իրեն։ Իր հիմնած քաղաքը Տրօյա անուանած է, շարժական բազմաթիւ անակներ չինել կուտայ Տրօյա ղրկելու համար, ապագային աւելի հաստատուն և մնայուն չէնքեր չինելու ակնկալութեամբ։ Մ. Լրպօտիի փափաքն է Սահարայի արդի վաճառականութիւնը Ալժերիայէն և Մարոքի ծովեզերքներէն քաշել։ իր երազն է բոլոր վաճառականները նախ Տրօյա ղրկել, անկէց ալ Մեծ Բանարեան կղզին, չոգենաւերու միջոցաւ, զրոս Մ. Լրպօտի մտադիր է հաստատել։ Լրպօտի բոլոր քաջառողջ և բարի վարուց տէր մարդիկը պիտի ընդունի իր Պետութեան մէջ։ Բանտարկեալները ա՛յն ատենն ազատ կը թողուին երբ վերոյշեալ անդամներուն հետ միանան։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.— Ֆրանսական բանակին Սպայակոյտին պետ զօրավար Բանարզէք, Ռուսական բանակին մեծ ռազմափորձերուն ներկայ ըլլալէ վերջ, Մոսկուա գնաց իր հետեւորդներով անկէց ալ Վարշաւա պիտի երթայ։

Մ. ԼԱՌՈՒՄԼ.— Թանի թատերական և գրական քրոնիկագիր Մ. Լառուամլ մեռաւ 51 տարեկան։ Հիւանդաբար յանկարծակի տարաւ ֆրանսացի այս հռչակաւոր գրագէտը ա՛յն պահուն երբ պատիւներու հասնելով կրնար վայելել զուարթ և անամպ կեանք մը։ Իր կանխահաս մահը արդիւնք է անընդհատ և չարաչար աշխատութեան։ Մ. Լառուամլ հանգչիլ չուներ բնաւ։ Ֆրանքեգերման պատերազմին առթիւ տասնեւութը ամիս զէնք առած էր, իր գրական ասպարէզին միակ ընդհատումը ասիկա եղաւ։ Սորպոնի մէջ դասախօսութեանց վարիչ, գեղարուեստից Ակադեմիոյ, Կիւսթավ Լառուամլ անոր մշտնջենաւոր քարտուղար անուանուեցաւ։ Երբ Ֆրանսիոք Սարսէ մեռաւ, Մ. Լառուամլ անոր յաջորդեց իբրեւ թատերական քննադատ Թանի։ Լառուամլէի «Երկուշաբթիներ»ը Սարսէյի Ֆանկներուն չափ հաճոյքով կը կարդացուէին։

ՋԱՐԸ ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ.— Զարը Իտալիոյ թագաւորին այցելելու համար Հռոմ պիտի ժամանէ Հոկտ. 26ին։ Իրեն պիտի ընկերանայ Զարուհին, որուն առողջական վիճակին համար էր որ յետաձգուեցաւ այս այցելութիւնը որ Մայիսին տեղի պիտի ունենար։ Վատիկանի մօտ Ռուսական դրօնակատար Մ. Կուլպաֆօֆ կը յայտարարէ թէ Զարը պիտի այցելէ Նոր Պապին, որ ուրախութիւն յայտներ է տեսնելդայն։ Պիոս Ժ. պիտի չմնդէ այն ձեւակերպութիւններուն և դիւանագիտական արարողութիւններուն վրայ, զորոնք Բամբօլլա կարդինալ Լէօն ԺԳ.ի օրով պայման կը դնէր Հռոմ այցելող Վեհապետներուն։ Մեծ նաւահանդէս մը տեղի պիտի ունենայ Նաբոլիի առջեւ ի պատիւ Ռուս կայսեր։ Ֆիրենցայի ուսոյց գաղթականութիւնը փափաք յայտնեց որ Զարը այդ քաղաքը այցելէ, Օրթոտոքս Նորաշէն եկեղեցիին բացումը կատարելու, բայց կը թուի թէ Զարին ժամանակը պիտի չը ներէ Ֆիրենցա այցելել։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՍՐՃԱՐԱՆ ՄԸ.— Սթանդարտի Բարիզեան թղթակիցը Բարիզի Քաֆէ ու լա Ռէժանսի վրայ խօսելով, ի մէջ այլոց չաւելման պարագաներ կը յիշէ։ Բանէլ վերջ թէ Քաֆէ ու լա Ռէժանս նարտ խաղացողներուն ժամադրավայրն էր 1688 թուականէն սկսեալ, թէ հոն կը յաճախէին Բարիզի բոլոր փիլիսոփաները, գրագէտները, բանաստեղծները և օրուան մեծ մարդիկը, ինչպէս Բուֆէ Բիէռ, Տիտօ, Տ'ալանպէռ, Մարմոնթէլ, Կրիմ, Ժ. Ժ. Ռուսօ, Վոլթէր, Ֆրանքլին, Լրսաժ եւն, կը յայտարարէ թէ Ժէ. դարու կիսուն էր որ խաղուի գործածութիւնը մուտ գտաւ Եւրոպայի մէջ։ 1670ին Հայ մը էր որ առաջին անգամ Բարիզիներուն սկսաւ դաւաթով խաղուէ ծախել։ Սէն Ժէռմէնի տօնավաճառին օրը, և քիչ յետոյ Բարիզի մէջ խաղուքներ բացուեցան խաղուէ ծախելու համար։

ՇԱՀԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՄԸ.— Վերջապէս մէկ տարի աշխատելէ վերջ իր երկար աշխատութեանց Տեղեկագիրը տուաւ Արքայական Ճանձնաժողովը, որ պաշտօն ունէր քննութիւններ կատարել հարաւ-ափրիկեան պատերազմին ընթացքին վրայ։ Տեղեկագիրը, որ Լոնտոնի մէջ հրատարակուեցաւ, ստուար պաշտօնագիր մըն է, ուր հաւաքուած են պատերազմին հետ կապ ունեցող բոլոր իրողութիւնները, բանակին զինուորական, մասնակարարական կազմակերպութիւնը, գործուած թերութիւնները, և այլն, և այլն։ Ճանձնաժողովին տեղեկագիրը խիստ քննադատութիւններ կը պարունակէ, բայց ընդհանրապէս ներողամիտ ոգի և տրամադրութիւն կը ցուցնէ գործուած անագին թերութիւններուն համար, ի մասին ձիերու գնման, հիւանդանոցներու յոռի կազմակերպութեան, պարէնների և պատերազմական իրեղէններու համարման մասին ցոյց տրուած անհոգութեան և անհեռատեսութեան, որոնց պատճառաւ քիչ մնաց Պօէրներուն առջև անպաշտպան կացութեան մը պիտի մատնուէր Մեծն Բրիտանիա։ Տեղեկագիրը կը ցուցնէ թէ հարաւ-ափրիկեան պատերազմին ամենէն ծախքերուն և ծայրայեղ երկարաձգման մեծ պատճառներէն մին էր գործուած թերութիւնը ամէն պաշտօնական մէջ։ Եթէ նախապէս պէտք եղած հոգածութիւնը և նախզգուշութիւնը ցոյց տրուէին, եթէ կացութեան պէտքերուն լաւ գիտակ ըլլային զինուորական իշխանութիւնք, Պօէրներուն նախնական յաջողութիւնները պիտի չպատահէին, Հարաւային Ափրիկէի մեծագոյն մասին մէջ շարժման տարածումին առաջքը պիտի առնուէր, և զինուորական դրութիւնք հազիւ մէկ մասը պիտի առնէին այն հսկայ գումարներուն, որոնք Անգլիոյ հարստութիւնն արարքին վրայ բարձուած են այսօր։ Ճանձնաժողովին անդամները կ'ըսեն թէ պատասխանատուութիւնը կը ծանրանայ շատ բարձր ուսերու վրայ։ Ամբողջ Նախարարաց Ժողովը նուազ պատասխանատու չէ քան պատերազմական պաշտօնատան պետերը։ Նախարարները իրենք զիրենք արդարացնելու համար ըսին թէ Փրիկէր նախագահ յանկարծակի բերաւ զիրենք, բայց մէջ բերուած թուղթերը կը ցուցնեն թէ պատերազմական պաշտօնատան գաղտնի տեղեկութեանց ճիշդը երկար ատենէ ի վեր գիտէր թէ ի՛նչ անագին պարտութիւններ կ'ընէին Պօէրները։ Մինչեւ իսկ 1896ի ամրան մէջ անգլիացի հազարապետ Օլիէմ հիանալի յիշատակագիր մը մատուցանելով մատանիչ կ'ընէր Պօէրական արշաւանքի մը վրայանցը, ևն, ևն։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԳ.— Ռուս կայս. ամրոցին այցելութիւնը վերջնականապէս որոշուած է Հոկտ. 29ին։

ՎԻԵՆՆԱ.— Ցուն.ստանի թագաւորը Մարիէնպատէն Բոքէնհակ մեկնեցաւ, սիրալիր հրաժեշտ մը տալով Անգլիոյ թագաւորին, որ ընկերացաւ անոր մինչև կայարան։

ՀՌՈՄ.— Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը այսօր Բէչդայէն դարձաւ։ Վիեր Ապեզիբօսդ չատ ջերմագին կերպով կ'ողջունէ Անգլիոյ թագաւորը, որ Բշ. օր հոս պիտի ըլլայ։ Թերթը ի վեր կը հանէ երկու պետութեանց միջև տիրող շատ սիրալիր յարաբերութիւնները։

ԲԻՇԵՎԱ.— Նախարարական տագնապը չէ վերջացած։ Կայսրը դարձեալ պիտի դայ, Իտուարտ թագաւորը ընդունելէն ետքը։

ԱԹԷՆՔ.— Անգլ. նաւաբաժինը քանի մը օրէն Սիրա կը սպասուի։ Կ'ըսուի թէ Կուլտոն ծովակալին հրամանատարութեամբ ֆրանս. նաւաբաժին մըն ալ Ֆալէր պիտի հասնի։

ԼՈՆՏՈՆ.— Աւէլզի Ջրանցքին վարիչ Սըր Ֆրիմանթլի պիտի յաջողէ երեսփոխան Մր. Հանրի Թ. Անսթրութեր։

ԲԱՐԻԶ.— Ֆոռնիէ հեռադրական գործակալութեան վարչական խորհուրդը հանգուցեալ Մ. Ժօրժ Ֆուրնիէի տեղ անդրէն ընտրեց նախկին վարիչ Մ. Էմիլ Ժրլպ.ը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Ս. ԱՍ.ՈՒԱԾԱԾՆԱՅ ՏՕՆԸ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՒՈՅ ՄԷՋ

Շաբաթ իրիկուն Ս. Պատրիարքը, Մայր Եկեղեցի իջաւ և կիրակնամուտի «Հայր Դիցած»ը ըսելէ և «Եկեսցէ»ի աղաղութեան նախագահելէ վերջը, Պատրիարքարան ելաւ, ուր Ն. Սրբազնութեան համար սեղան մը սարքուած էր։ Ս. Պատրիարք Հօր սեղանակից էր նաև Սրբազան Պատրիարք Փոխանորդ Տ. Գէորգ եպս. և Թաղ. Խորհուրդի անդամներէն ոմանք։

* * *

Երէկ Ս. Աստուածածնայ Վերափոխման տօնին առթիւ, խուռն բազմութիւն մը, Պոլսոյ ամէն արուարձաններէն, գրաւած էր Մայր Եկեղեցիին կեդրոնի տաճարը, որուն տօնախմբութիւնն էր։

Սեղանը համակ ծածկուած էր սպիտակ շղարշներով, որոնց վրայ տեղ տեղ ծաղկամաններու մէջ ցանցնուած ծաղիկներ և ոչխանները, բանաստեղծական երեւոյթ մը կուտային անոր։

Տաճարը կը չողար լոյսերու մէջ. կանթեղներէ և ջահերէ դուրս պոռթկացող լոյսերը՝ միացած խունկերու քաղցրաբոյր հոտին, կը կիսաստուերային վեհութիւնը տաճարին ու միտիթ մթնոլորտի մը մէջ կը փոխադրէին հաւատացեալները։

Ժամը 2½ին Ս. Պատրիարք Հայրը զգեստաւորուած, հանդիսաւոր թափորով եկեղեցի մտաւ։ Պատարագի ատեն կը սպասաւորէին Տ. Եղբայր Վ. Սաչլեան և Մայր Եկեղեցւոյ քահանայից դասը։

Ս. Պատրիարքը սկսաւ քարոզը ընթերցանելով «Հոգին Սուրբ եկեսցէ ի քեզ և զօրութիւն բարձրելոյն հովանի լիցի ի վերայ քո» խօսքը։ Բացատրեց «Աստուծոյ մայրը» իր բուն նշանակութեամբ։ Երբ հրեշտակը աւետեց Տիրամօր թէ ինքը պիտի ըլլայ Աստուածամայրը, նոյն ատենն է որ, ըսաւ, այլեւ հասարակ կնոջ մը զօրութիւնովը չէ որ Ս. Մարիամ կը ներկայանայ մեզի, քրիստոնեաներուս, այլ իբր չնորհնակալը Հոգւոյն Սրբոյ։ Այդ զօրութիւնը (Ս. Հոգին) չի նմանիր աստուածային այն ահաւոր զօրութեան, ուրկէ կը դողանք, կը սարսափինք. ընդհակառակը Աստուածամօր այդ զօրութեանը մէջ գորովը կայ, այն գորովը որ մօրմէ մը կուգայ և կ'ազդէ, որ ո՛չ կը բռնանայ և ոչ ալ կը սպառնայ, բայց մենք կը հպատակինք եւ հո՛սէ մօրը գորութիւնը։ Մեր Եկեղեցին իր ամէն աղօթքներուն մէջ կը յիշէ միշտ Տիրամօր անունը և անով կը զարդարէ իր ամէն աւագ խօսքերը։ Այս բարեպաշտութիւնը և այդ սիրոյ կապերը մեր նախահայրերէն եկած են։ Այն Ս. Հոգին որ իջաւ Տիրամօր վրայ, մեզ ևս զօրացնէ հոգեւորապէս և իր չնորհները անպակաս ընէ մեր վրայէն։

Ն. Սրբազնութիւնը վերջացնելով, բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Սուլթանին կենաց համար։

Պատարագէն վերջ, Ն. Սրբազնութիւնը շրջապատուած քահանաներէ, կատարեց խաղողօրհնէքի արարողութիւնը, որմէ ետք հանդիսաւոր թափորով առաջնորդուեցաւ Պատրիարքարանի դահլիճը, ուր ի պատիւ իրեն Թաղ. Խորհուրդէն շքեղ սեղան մը սարքուած էր։

* * *

Ս. Պատրիարք Հօր երեկուան պատարագը իր քահանայութեան ճիշդ 40դ տարեդարձն լրման պատարագն էր, որովհետև 1863 Օգստ. 12ին Հռոմ, Ամենանուն Մխաքանութեան եկեղեցիին մէջ քահանայ ձեռնադրուած էր Հ. Եղուարդ Հիւրմիզեանէ։

* * *

Ս. Պատրիարքը Եշ. օր ալ կանանց համար պիտի պատարագէ։

—Վաղը Մայր Եկեղեցիին այազմաին օրն է։ Այս այազման մէջ մը Մեծ-Պահքին և մէջ մը ալ վաղն է որ կը բացուի։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ տեղեկանալով որ Լիկեսար Ս. Խաչ վարժարանի մէջ աղջկանց յատուկ լրացուցիչ դասընթացք մը հաստատուած է, ինքնագիր պաշտօնագրով մը չնորհաւորեց տեղւոյն Հոգաբարձութիւնը և յանձնարարեց որ Թուրքերէն լեզուն ևս ստիպողաբար ուսուցուի նոյն դասընթացքի աղջկանց։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ հեռագիր մը ուղղեալ Կիլիկիոյ Ս. կաթողիկոսին, հանգուցեալ Տեղապահ Տ. Կիրակոս Արքեպսի մահուան առթիւ ցաւակցութիւն յայտնեց։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՇՈՒՐՋ.— Ինչպէս յայտնի է Թառն Ժողովը իր վերջին նստին մէջ, Երուսաղէմի Ս. Յակոբեան միաբանութեան մէջ ծագած անհամաձայնութեան մասին կարգ մը որոշումներ տուաւ։ Այդ որոշումները պարունակող պաշտօնագիրը պատրաստուցին Պատրիարքարանի Դիւանապետ էֆէնտիները, որոնք անցեալ շաբթուընէն ի վեր վերսկսած են իրենց պաշտօնը։ Նոյն պաշտօնագիրը ղրկուեցաւ Թաղ. Ժողովոյ նախանդամ Նորատունկեան վսեմ. Դարբիէլ էֆէնտիի որ աչքէ պիտի անցընէ և յետոյ պիտի ղրկուի Տ.Յարութիւն Ս.Պատրիարքին։

ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏԻՑ քնիչ յանձնաժողովը հրաւիրուած է վաղը նիստ գումարել Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ։ Պիտի զբաղի տեղեկագրին պատրաստութեամբը։

ԲԱՂԷՇԷ Պատրիարքարան ղրկուած թղթակցութիւն մը շատ խնկած կը նը-կարագրէ տեղւոյն վանքերու մատակարարութիւնը և անհատից միջամտութիւնը վանական հասոյթներու մէջ։ Երկար տարիներէ ի վեր կանոնաւոր հաշուետուութիւն չէ եղած, և եկեղեցական զգեստներու, դոյներու, սպասներու, ինչպէս նաև գործիքներու, անասուններու և ուրիշ հաւութաներ կալուածներու կատարեալ և ամփոփ ցուցակ մը կը պակսի, որով թանկագին իրեղէններ ալ մերթ ընդ մերթ կը կորսուին։ Ուստի այս մասին Պատրիարքարանի հոգածութիւնը խնդրուած է։

ՍՈՒԼԻՆԱՑԻ ագգայինները հանրագրերով մը դիմած են Պատրիարքարան, յայտնելով թէ տեղւոյն Տ. Խաչատուր քէն.ն հրաժարեցուցած ըլլալով, ուրիշ ուսեալ և զարգացած քահանայի մը պէտք ունին, ուստի ցնելով թէ՝ հակառակ պարագային, եթէ Տ. Խաչատուր մնայ Սուլինայ, Ժողովուրդին մէջ անհամաձայնութիւն ծագելու պատճառ պիտի ըլլայ։

ՍԵՌԱՍՏԻՈՅ Առաջնորդ Տ. Պետրոս Սրբազան թեմական այցելութեան ելած է և վիճակին եկեղեցի, և կրթական խնդրոց կարգադրութեան համար Զարա կը գտնուի հիմա։

—Նոյնպէս Ամասիոյ Տ. Երուանդ Վրդ. Փէրտահճեանը, դպրոցական արձակուրդի առթիւ Սեբաստիա գացած է և մօտերս պիտի վերադառնայ իր տեղը։

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԸՆ.— Ասաղարի հայ. բողոքականներուն Ի. դեղեցին 6 տարի առաջ փլած էր առաջ ձիներէն։ Ուրբաթ օր կասս գրուեցաւ նոր եկեղեցիի մը հիմնարկէ՝ դին հանդէս։ Ներկայ էին Գայ՝ մագամ պէյին փոխանորդը, դաւառապետ՝ սեր, բողոքական հասարակութեան գլխաւոր անդամները, և բաւական թիւով բազմութիւն մը։ Վար. Ցավսիմ Ա. Ճէհիզեան Ս. Գրքէն կարդաց հատուածներ, և յետոյ պեղեցիկ ուղերձ մը բրաւ ու աղօթեց։ Թարս էֆ. Դալալեան թուրքերէն ուղերձ մը կարդաց բողոքականներու երախտագիտական զգացումները արտայայտելով և մաղթանքներ ընելով Վեհ. Սուլթանին համար։ Գայմագամ պէյին փոխանորդ էֆ.ն չէնքին հիմնաքարը դրաւ և կարճ բանախօսութիւնով մը չնորհաւորեց բողոքականները։ Հիմնաքարին վրայ ոսկեայ մը մոռեցաւ։ Ներկաները օշարակով պատուաստիրուեցան։

ԹՈՐԼՈՒՏ Բաղ. Ժողովը լրագիրներէ տեղեկանալով որ Տ. Գէորգ վրդ. Իրբանոսեան Բալուի Առաջնորդի Փոխանորդ կարգուած է Խառն Ժողովի որոշմամբ՝ խնդրած է Պարիարքարանէն որ այդ որոշումը չգործադրուի. բան որում Տ. Գէորգ վրդ. իրեւ քարոզիչ և իբրեւ վարժարանի տեսուչ օգտակար եղած է վիճակին։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ հասած գրութիւններ ցաւալի կերպով կը նկարագրեն Արզընիի Բարձրահայեաց Ս. Աստուածածին վանքին վիճակը։ Այս վանքը որ երկար տարիներ թեմ եղած է Տիարպէքիրի, Բալուի միացուցէն ի վեր փոխուած է, մանաւանդ որ Բալու ժամանակէ մը ի վեր առանց Առաջնորդի և վանքը առանց Վանահօր մնացած են։ Ցանձնարարուեցաւ Տիարպէքիրի Առաջնորդ Տ. Եղեկիել Մ. վրդ.ի որ այցելելով Արզընիի վանքը, կարեւոր կարգադրութիւններ ընէ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՐԴՈՅ

Կրթական պաշտօնէից անուանման, հրաժարման և անոնց թոշակի առթիւ պարբերաբար ծագած խնդրոց առթիւ հարկ դատուած է կանոնական որոշ արտադրութեամբ ճշդել այս պարագաներն, և ըստ առաջարկութեան Խորհրդոյս և որոշմամբ Խառն Ժողովոյ, Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր 6 Օգոստոս թուականաւ և 1088 համարաւ պաշտօնագրովն կանոնական կանոնադրին 41րդ յօդուածն փոփոխուած է հետեւեալ կերպով։

«Յօդ. 41.— Թաղական Խորհուրդք «կ'ընտրեն իրենց վարժարանաց այր «թէ կին կրթական պաշտօնեաները «ամէն աստիճանէ, խորհրդակցու-«թեամբ վարժարանի տեսչին կամ Ա-«ւագ ուսուցչին։ Իսկ տեսչի կամ Ա-«ւագ-ուսուցչի ընտրութիւնը, որ նոյնպէս կը կատարուի Թաղ. Խորհրդոյ «կողմէ, նախապէս կը վաւերացուի «Ուսումնական Խորհրդէն և կը հաս-«տատուի Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ։»

«Տեսուչ և Աւագ ուսուցիչք չեն «կրնար պաշտօն ստանձնել ցորչափ ի-«րենց ընտրութիւնը վաւերացուած չէ «Ուսումն. Խորհրդէն և հաստատուած «Ս. Պատրիարքէն։

«Թաղական Խորհուրդք՝ դպրոց-«կան տարւոյն ընթացքին մէջ, չեն «կարող արձակել կրթական պաշտօն-«եայ մը։ Հարկեցուցիչ պարագայի մը «տակ ալ՝ ժամապէս կրնան գործէ դադ-«րեցնել, պայմանաւ որ անմիջապէս Ուսումնական Խորհրդոյ հաղորդեն պատճառը և հաւանութիւն ստանան։

«Եթէ Թաղական Խորհուրդ մը առանց Ուսումնական Խորհրդոյ իմաց տալու արձակէ կրթական պաշտօնեայ մը, կամ եթէ իր պատճառը հարիւրցուցիչ պարագայ չնկատուի Խորհրդին կողմէ, Թաղական Խորհուրդը պարտական է իսկոյն վերահաստատել այդ կրթական պաշտօնեան իր պաշտօնին մէջ, վճարելով իր թոշակը, ցորչափ տեւէ անոր դադարումը։

«Կրթական որ և է պաշտօնեայ դպրոցական տարւոյ ընթացքին մէջ չկրնար հրաժարիլ իր պաշտօնէն. բայց ստիպողական պարագայի մը առջև պարտաստ է մէկ ամիս առաջ ներկայացնել իր հրաժարագիրը Թաղական Խորհրդոյ, և պատճէնը հաղորդել Ուսումնական Խորհրդոյ։ Առանց այս ձեւակերպութեան կամ եթէ՝ պատճառաբանութիւնը բանաւոր չեղ լրատուի. պարտասխանատու կը մնայ Ուսումնական Խորհրդոյ առջև։ Խորհրդոյ որոշմամբ կը առուէ՝ նաև առնուազն իր մէկ անդամը՝ ընդարկուի մէկէն մինչեւ վեց ամիս։

«Որ և է կրթական պաշտօնեայ՝ որ ամբողջ դպրոցական տարին կամ տարւոյն վերջին վեց ամիսներուն մէջ պաշտօնավարած է, իրաւունք ունի ստանալու արձակուրդի ժամանակուան թոշակը ամբողջապէս։»

Հետեւաբար՝ կանոնական այս որոշմամբ՝ իրաւունքներն ի պաշտօնէ կը նուազուին և տեղեկութիւն և ի գործադրութիւն կրթական պաշտօնեից ազգային վարժարանաց վարիչ մարմիններուն։ (Կնիք)

ՊԻԼԷՃԻԿԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ Տ. ՄՈՎՍԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ԻՐ ՎԻՃԱԿԸ, ՎԵՐԱԴԱՐՆԱԼԸ

(ՄԱՆԶՈՒՄԼԻ մասնաւոր թղթակցէն)

ՓԱՌԱՎՈՐՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Դեր. Տ. Յովհաննես Արքեպս. Յովակիմեան Ամասիայի մէջ լսելով որ, Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան պատուիրակ Պիլէճիկի առաջնորդ Տ. Մովսէս եպս. Կէօմրիւքճեան Օգստ. 13ի չորեքշաբթի օրը իր Վիճակը պիտի վերադառնայ, յատուկ նամակով մը յանձնարարած էր Նիկոմիդիոյ քահանայից, որպէս զի նոյն օրը կայարան երթալով պատուն Պիլէճիկի Առաջնորդը և հրաւիրեն որ Ս. Աստուածածնայ տօնին առթիւ Իզմիտ մնայ, քարոզէ ու պատարագէ. իսկ եթէ Ն. Սրբազնութիւն չուզէ իջնալ, դարձեալ կը յանձնարարէր որ տեղւոյն Տ. Ոսկի քհ. Գիպլիանը ի պատիւ Մովսէս Եպիսկ.ի ընկերանայ մինչև Պիլէճիկ։

Չորեքշաբթի օրը Պիլէճիկի առաջնորդ Տ. Մովսէս եպս. առաջին կարգի օթեակով Նիկոմիդիոյ կայարանը հասաւ 4ժամ 4էն, ուր դիմաւորեցին զինքը Նիկոմիդիոյ քահանաները, Թաղ. Խորհրդոյ անդամները, ինչպէս նաեւ քաղաքին երեւելիներէն Տքթ. Ճէրմանեան էֆ., Տեաքք Յակոբ էֆ. Պիպինեան, փաստաբան Միհրան էֆ. Նազարէթեան, դեղագործ Յակոբ էֆ. Թէրզեան ևն։

Առաջնորդական Փոխանորդ Տ. Վահան քհ. Նաւասարդեան ի դիմաց Առաջնորդ Սրբազանին հրաւիրեց Տ. Մովսէս եպս.ը որ Աստուածածնայ Տաղաւարին օրը Նիկոմիդիոյ մէջ անցնէր. սակայն Ն. Սրբազնութիւն իր Վիճակին միամեայ բացակայութիւնը և իր պաշտօնավայրը ժամ առաջ հասնելու կարեւորութիւնը մէջ բերելով չնորհակալութիւն յայտնեց, և Փոխ. Հոր յանձնարարեց որ իր եղբայրական սիրոյ ողջոյնները հաղորդէ Սրբազանին. ապա Տ. Ոսկի քհ. ընկերացաւ Ն. Սրբազնութեան ու թրեքնը ճամբայ ելաւ։

Թրեքնը Պէօյիւք Տէվրէսը, Սապանճան անցնելով հասաւ Առաւաղարի կայարանը, ուր Ն. Սրբազնութեան յարի գալուստ չնորհաւորելու, Առաջնորդ Սրբազանին եղբայրական սիրոյ ողջոյնները հաղորդելու և Առաւաղար հրաւիրելու համար յատուկ պատգամաւորութիւն մը եկած էր։ Տ. Ոսկի Հայր Ղ. Սրբազնութեան ներկայացուց պատուիրակներն այսպէս՝ Տ. Յուսկիպ քհ. Գասպարեան, Տ. Էրամ քհ. Դապաքեան, Տիգրան Գրիգոր քհ. Զուլմանեան Ս. Տ. Գրիգ. Ցաղէն, Տ. Դաւթիկէ քհն. Կարապետ Հ., Տ. Բէրսէպէ քհ. Պիկեան, Նիկողայոս Հ., Տ. Գեւորգեան թաղէն, Ս. Հ. Գեւորգեան էֆ. Կոճանակեան վիրաբոյժ Զաքարէ Հ. Գրիգոր էֆ. Էրամեան և լուսարարապետ Դ. Գրիգորեան։

Տ. Մովսէս եպս. Նիկոմիդիոյ մեր առաջնորդէն տեսած ու վայելած այսպէս պատիւներէն գոհացած ու յուզուած՝ իր սրտագին շնորհակալութիւնը յայտնեց, օրհնեց պատգամաւորները, Վիճակին ժողովրդեան և Առաջնորդ Սրբազանին համար մաղթանքներ ըրաւ, ու ըսաւ թէ, այս պատիւները երբէ՛ք չպիտի մոռնայ ու պատեհ առիթ մը թէ՛ Առաջարար եւ թէ Նիկոմիդիա պիտի այցելէ Առաջնորդ Սրբազանին անձամբ յայտնելու իր յարգանքներն ու ժողովրդեան փափաքին յարգուրդ տալու։

Պատգամաւորները մի առ մի Ն. Սրբազնութեան աջը համբուրելով, գոհ սրտով բաժնուեցան, ու թրեքնը իր ճամբան շարունակեց, Կէյվէ, Ագարտ, Մէքէնէ, Լէվքէ, Վէզիրխան, ու վերջապէս Պիլէճիկ հասաւ։

Պիլէճիկի կայարանին մէջ Ժողովրդեան խուռն բազմութիւն մը կը սպասէր Ն. Սրբազնութեան դայլասը դիմաւորելու։

Ն. Սրբազնութիւնը վահանէն ընդունեցին կէօղ Տաղի Տ. Թորոս քհ. Ղազարեանը, Թաղ. Խորհրդոյ անդամներն տարբ Թովմաս էֆ. Տ. Յուսկիճեան, Տիգրան էֆ. Տամլամեան, Մնիկ էֆ. Պարսամեան, ի դիմաց Ս. Թորոսի՝ իր որդին Յովհաննէս էֆ. Կիրակոսեան, քաղաքին պատուաւոր անձնաւորութիւններէն Սարգիս էֆ. Ալթըխարմաքեան եւ գրեթէ երեսուսարդաց ամբողջ խումբը, որոնք Ն. Սրբազնութեան աջը համբուրելէ վերջ դրաւիրեցին քիչ մը հանգիստ առնելու։

Բաւորդ ժամ հանգիստէ ետք Առաջնորդ Սրբազանը գլուխը վերարարած՝ եպիսկոպոսական սլիակէն, խաչն ու Կայս. կառավարութեան կողմէ չըճնորհած կրկին նշանները կուրծքէն կախած, Թաղ. Ժողովոյ կողմէ յատկապէս պատրաստուած կառքին մէջ բազմեցաւ, ուր քովն ունէր Տ. Ոսկի քհ. Պիպիեանը և դիմացը՝ Տ. Թորոս քհ. Ղազարեանը, իսկ տասնեակ կառքերու մէջ նստած էին կրկին Ժողովուրդեան անդամները ու քաղաքին երեւելիները։ Ձիաւոր երիտասարդաց թիւը անկարելի էր որոշել, որոնք ուրախութիւններ կ'արտայայտէին իրենց սիրելի Առաջնորդին վերադարձին առթիւ։

Կայարանէն մինչեւ քաղաք կառքերով կէս ժամ տեւեց. բայց հեռուհեռէ բազմութիւնը այնչափ աւելցաւ որ քաղաքին մօտը հասնելուս անկարելի եղաւ կառքերուն ճամբայ բանալ, արք և կանայք արտասուալից ու կարօտակէզ աչօք կը տեսնէին իրենց Առաջնորդը, որ կարծես թէ աւելի աւելուորած և խանջած կ'երեւար, զիրար կը հրմշտկէին սուրբ աջը համբուրելու ու անոր օրհնութիւնը առնելու, բայց վերջապէս անհարիւն եղաւ. աւելի առաջ երթալ ու Առաջնորդ Սրբազանը կառքէն իջնելով հետեւեցաւ երգեցիկ դպիրներուն, որոնք իրենց դպրաներով չապիկներ հագած ընդ առաջ եկած էին, և առաջնորդեցին Ն. Սրբազնութիւնը մինչեւ եկեղեցի։

Եկեղեցւոյ մէջ դպրոցական երիտասարդ մը բարի գալստեան տաղկարարբառ ճառ մը կարդաց և ի դիմաց Պիլէճիկի ժողովրդեան խնդակցութիւն յայտնեց։ Ժողովուրդին համակրութիւնը տեսնելով Ն. Սրբազնութիւնը խիստ յուզուած, ժողովուրդին դառնալով շնորհակալութիւն յայտնեց և ըսաւ թէ «Այս երրորդ անգամն է որ դիս հանդիսաւորապէս ու բոլոր Ժողովրդով կը պատուէք։ Ա. երբ 11 տարիներ առաջ իբր առաջնորդ կուգայի այս վիճակը. Բ. երբ 3 տարիներ առաջ եպիսկոպոս ձեռնադրուելով վիճակս վերադարձայ. և Գ. այս անգամ որ կայս. Կառավարութեան արտօնութեամբ և Պատրիարքարանի որոշմամբ մեծ և կարեւոր պաշտօն մը Աստուածային յայտնութեամբ ի գլուխս հանելով ողջամբ վերադարձայ իմ սիրելի ժողովուրդիս, որուն մէկ տարիէ աւելի կարօտը կը քաշէի։» Ապա ժողովուրդին հաղորդեց Նորընտիր Ամեն. Տ. Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսին օրհնութիւնն ու Հայրապետական ողջոյնները, ինչպէս նաեւ Երուսաղէմի և Կ. Պոլսոյ Պատրիարքաց ողջոյնները, և ապա աղօթեց ու բարեմաղթութիւններ ըրաւ Օգոստափառ Սուլթան Համիտ Կայսեր կենացը և արեւշատութեանը համար. յետոյ ժողովուրդը խնդումիրեա ու գոհունակ սիրտով բաժնուեցաւ. Ն. Սրբազնութիւնը եւս Առաջնորդարան եկաւ, ուր կէս ժամ հանգիստ առնելէ վերջը ընդունեց պաշտօնապէս լարի գալստեան եկած Ընդհ. և Թաղ. Ժողովոց ու Թաղ. Խորհրդոյ ամբողջ անդամները, երկ. վարժարանաց պաշտօնէութեան և երիտասարդաց կողմէ ընտրեալ պատգամաւորութիւն մը։

Սոյն այցելութիւններէն վերջ Ն. Սրբազնութիւնը հրաւիրուեցաւ Սբ. Ռաքել Դրիգոր էֆ. Կիրակոսեանի տունը, ուր քսան հոգիներու համար փառաւոր սեղան մը պատրաստուած էր թէեւ պահոց յատուկ կերակուրներով, բայց ներկաները քանիցս բաժակ պարպեցին Ն. Սրբազնութեան կենաց։

Ժամը 4էն Սրբազան Հայրը Առաջնորդարան գնաց հանգստանալու, իսկ Տ. Ոսկի Հայրը մնաց Գրիգոր էֆ.ի տան մէջ։

Օգոստոս 14, հինգշաբթի առաւօտ, Առաջնորդ Սրբազանը, իր հետ ունենալով Տ. Ոսկի և Տ. Թորոս քահանայ՝ Տ. Ոսկի և Տ. Թորոս քահանայ՝ Գրիգոր էֆ.ն և Թաղ. Խորհրդոյ անդամները, այցելութիւն տուաւ ազգ. կալուած Ն. Դպրոցին բաղնիքին, որուն հիմնարկութիւնը ըրած էր արդէն Կիլիկիա ժամանելէ առաջ, և այժմ դէն Կիլիկիա ժամանելէ առաջ, և այժմ դէն Կիլիկիա ժամանելէ առաջ, և այժմ ժողովրդեան ջանքով գրեթէ կատարելագործած կը բանի և բաւական արդիւնաւոր չան մը կ'արտադրէ. չատ դեղեցիկ և հաստատուն շինուածք մըն է։

Ապա Սրբազանը այցելութիւն տուաւ նաեւ քաղաքին նորընտիր կառավարիչ Վահիտ. Մուսթաֆա Նուրի փաշային, որ խիստ սիրալիր ընդունելու Գիւն մը ըրաւ և բարի դալուստ մաղթեց Ն. Սրբազնութեան։

Սրբազան Հայրն ալ թէեւ Ատանայէն շնորհաւորագիր մը կանուխէն ղրկած էր, բայց իր շնորհաւորութիւնները կրկնեց, և ապա արժանաւորապէս պատասխանելէ վերջը բաժնուեցաւ։

Զմոռնամ ըսել թէ, ըստ վաղեմի սովորութեան Ատաւածածնայ տօնին առթիւ կատարուելիք մատաղին պատրաստութեան համար կարգադրիր մասնախումբի մը ընտրութեան աշխատեցաւ։

ՊԷՐՈ

Պիլէճիկ, 14 Օգոստ. 1903

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

29 Օգոստոս 1903

Ֆրանս. 3% 3% Français)	97 27
Ռէժի (Tab. Turcs)	391 —
Գոնսոլիտ (R. Turque D.)	31 70
Երկաթուղի (Lots Turcs)	125 —
Պանգ Օթթ. (Banque Ott.)	580 —
Թրանսվալ (Transvaal)	109 —

ՆԸՇԱՆ

Թէֆիթիչը ասքէրի գօմիսիոնը պիտի աղաստնան միրլիվա Սասատէլու Վ.ի փաշայա պիրինճի րիւթպէտէն Մ.ճիսի։

Մուշ միւթէսարրֆը Սասատէլու Մէհմէտ Բաշիտ բաշա հաղրէթլէրինէ իքինճի րիւթպէտէն Օսմանի։

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՐԷՍՄԻՅԵԷ

Իզտամ կազէթասը մուղայիրը ուսուլ վէ թէնպիհաթը հարէքէթէ ճիւրմրնտան տօլայը պու կիւնտէն իթիբարէն պիլա միւտտէթ թաթիլ իսլամ։ տիր։

17 Աղըսթոս, սէնէ 319

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑ

Նկատելով որ մարդկութեան թշնամի եղող կարգ մը անձանց կողմէ երկաթուղիի ճամբորդներու և ուրիշներու վրայ տիմամիթ գործածելու նման եղեռնական արարքներ կը գործուին այս միջոցիս, և ոստիկանական պաշտօնեաները հարկադրուած են՝ լաւելի զգոյշ կենալ, և հրթիռ նետելու նման արարքներ պաշտօնեաները կրնան չիտեսնել, կայս. Բարձր Իրատէ մը կը հրամայէ որ Նորին Կայսերական Վեհափառութեան բարեբաստիկ Դահակալութեան տարեդարձին գիշերը՝ ընաւ հրթիռ չնետուի, և մինակ լուսաւորութեամբ բաւականացուի. և այս կերպով խնայուած հրթիռներու փոխարէքը յանձնուի Բաղաքապետարանի մէջ դնմարուած Ցանձնամբին, որ պաշտօն ունի օդնել այն վիրաւորեալներուն և մնացողներուն ընտանեաց և ուրիշ արկածեալներու, որոնք այս սճրագործներուն ձեռամբ վերջերս Լիւլէ Պուրկազի կողմերը երկաթուղիին վրայ ի գործ դրուած եղեռնագործութեան զոհուած են։

ԱՆՇԱՏԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔ

Պատճէն՝ անհատական տուրքերու կանոնագրին, որ Պետական և Նախարարաց Խորհուրդներուն որոշումով խմբագրուած և գործադրուիլ հրամայուած է Կայսերական բարձր Իրատէով։

Յօդուած Ա.—Թէ՛ Կ. Պոլսոյ և թէ կայսերական նահանգներու մէջ բնակող ամէն էրիկ մարդ որ 18 տարին լրացուցած է, պարտաւոր է անհատական տուրք վճարել։

Յօդ. Բ.—Անդամալոյծները, երկուաչքէ կոյր եղողները, գործելու և դրամ չահելու անկարող ըլլալու ատիճան հիւանդոտ և տկարակազմները, ապրելու միջոցէ զուրկ գտնուող անկեալները, տուրք վճարողներու վերի և այս դասակարգին պատկանելով 70 տարին լրացնողները, հազարապետի ատիճանէն վար գտնուող զինուորական սպաները, մշտնջենապէս զինք կրող զինուորները, ինչպէս նաեւ զինուորական ծառայութեան մէջ դանուող զինուորները ո՛րչափ ատեն որ զինքի տակ գտնուին, անհատական տուրք վճարելէ ազատ պիտի ըլլան։

Յօդ. Գ. Տուրք վճարելու սահմանուած անձերէ գանձուելիք անհատական տուրքերը հետեւեալ դասակարգերու բաժնուած են։

Տուրք վճարողներու

			Ասահ. Դրշ.
100ին	50ին	իւրաքանչիւրը	Ա. 5
100ին	20ին	»	Բ. 10
100ին	12ին	»	Գ. 20
100ին	8ին	»	Դ. 40
102ին	5ին	»	Ե. 60
100ին	2ին	»	Զ. 80
100ին	2ին	»	Է. 100
100ին	1ին	»	Ը. ...

Այս 100ին 1ի համեմատութեան ենթարկուող դասակարգն ալ 100ի համեմատութեամբ հետեւեալ բաժանումներու դասակարգուած է.

			Դրշ.
100ին	30	համեմատութեամբ իւրաքանչիւրը	150
100ին	20	» »	200
100ին	20	» »	300
100ին	15	» »	400
100ին	10	» »	500
100ին	3	» »	750
100ին	2	» »	1000

Գիւղերու բնակիչները Ա. դասակարգին պիտի ենթարկուին, իսկ քաղաքներու և գիւղաքաղաքներու բնակիչները իրենց երկու օրուան վաստակին համեմատութեամբ, նոյնպէս ամսական ստացողները իրենց թոշակին 2 օրվան համեմատութեամբ վերոյիշեալ դասակարգերէն մէկուն պիտի ենթարկուին։

Յօդ. Դ.—Երրորդ յօդուածին մէջ բացատրուած դասակարգերը անփոփոխելի են. բայց համեմատութիւնը որ հարիւրին վրայ կը կատարուի, տուրք վճարողներու ընդհանուր գումարը իրեն հիմ ունենալով, այս համեմատութիւնը պակրամբ պահելու պայմանաւ Նահանգները կրնան բարեփոխում պահանջել Ելմտական Նախարարութենէն իրենց առաջարկի դիրքին համեմատ։

(Շարունակելի)

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ Գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, վաղը լուսաւառութիւններ և իրախճանութիւններ պիտի կատարուին ամէն կողմ։ Պետական բարձրաստիճան պաշտօնատարները, Հասարակութեանց հոգեւոր պետերը Կայս. Պալատ կ'երթան իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցանելու։ Օսմ. Կայսրութեան ամէն կողմերը շատ մը հանրային շինութեանց բացումները եւ հիմնարկէքները կը կատարուին եւ Մայր-եկեղեցիներուն մէջ գոհաբանական աղօթքներ կը կարդացուին։

—Կեդր. բանտը գանուող և իրենց պատժին երկու երրորդ մասը աւարտող 116 այր և 8 կին քանտարկեալները պիտի արձակուին։ Գաւառներու մէջ ալ այսօրինակ բանտարկեալները ազատ պիտի արձակուին։

Տիարեքիր, Եզ. — Կառավարական պաշտօնարանը չինուեցաւ 15 խանութներով և 15 անհնակներով. նաեւ հաստատուեցաւ. ցորենի փոքր շուկայ մը, որոնց բացումը պիտի կատարուի Կայս. Գահակալութեան տարեդարձին օրը։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ կուսակալ Հասան պէյ առչի օր, Կայս. Պալատ երթալով իր հրաժեշտը մատուցանելէ ետք յատս Կայս. Գահոյից, ճամբայ ելաւ դէպի իր պաշտօնատեղին, Սամսոնի ճամբով։

ՐՈՒՄԷԼԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց երկու պահակաւոր զրկել Սելանիկ, մաքսանենգութեանց առաջքը առնելու համար, մինչեւ որ հասնին մասնաւորաբար Անգլիա յանձնարարուած 2 շոգենաւները, քանի որ նահանգին պահակները չեն բաւեր։

Աքիճի, 29.—Հոս բնակող Ռումէլիոյի Յոյները, Պուլկարներուն դէմ յիշատակագիր մը տուին կառավարութեան և օտար դեսպաններուն։

—Ընդհ. քնիչ Հիլմի փաշա Մանաստիրէն Սկիւպ ժամանեց, ուր ընդունուեցաւ մեծամեծ պատիւներով։

—Կարգ մը մնոտի դրդումներու անալով, Բերք Բիլիսէի Թաղ-Թէրէ գիւղին բնակիչները Արեւ. Ռումէլի փախած էին։ Սանոյ զղջում յայտնելով վերադարձուեցան իրենց գիւղը, և սկսան իրենց զբաղումներուն։

—Նէվրէքօպի մէջ զինուորական հիւանդանոց մը հաստատուեցաւ. զօրանոց մըն ալ պիտի շինուի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Ցէլանանտ իշխանը որ այժմ Հունգարիա կը գտնուի, մօտերս Սօֆիա պիտի դառնայ, կ'ըսէ վիեննական թերթ մը։

—Պատերազմական նախարար գնդ. Սաֆօվ, որ քննութեան համար Վրացաստան գացած էր, դարձաւ Սօֆիա։

—Բեթերազուրկի պուլկար գործակատար Մ. Սթանչէֆ, Օգոստոս 13ին Վիեննա հասաւ և տեսակցութիւն մը ունեցաւ կոմս Կոլոսսովսքիի հետ։

ԲԱՆԱԿԻՆ ՁԻԵՐԸ.— Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ բանակին պէտք եղած ձիերը նահանգներէն գնուին։ Այդ նպատակով, Այտընի մէջ կազմուած յանձնաժողովը 200 ձիու գնման ձեռնարկեց։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՌՈՒՏՈՒՐԸ.—Վերջին քանի մը տարիներուն մէջ, Գերմանիոյ և Աւստրիոյ՝ Թուրքիոյ հետ ըրած վաճառականութիւնը զարգացած է։ 1901ին Գերմանիայէ Թուրքիա տրած է 37½ միլիոն մարքի ապրանք և 1902ին 43½ միլիոնի։ Աւստրիա՝ 1896ին 49½ միլիոն քորոնի արտածութիւն ըրած էր, որ 1902ին 67½ միլիոնի բարձրացած է. սակայն 26 միլիոնը միայն չաքարի փոխարէքն է։

ՊԻՈՍ Ժ. Պապին մէկ ինքնագիր նամակը, որով իր ընտրութիւնը կը ծանուցանէր, յանձնուեցաւ Բ. Դրան, յոտս Կայս. Գահոյից մատուցուելու համար։

ԲԱՐԱՏԱՂԻ հանգուցեալ դեսպան Մ. Պաքիչի յուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ անցեալ շաբաթ օր Բանկալթիի ռուսական եկեղեցին մէջ։ Բազմաթիւ ծաղկեփունջեր ղրկուած էին և խուռն բազմութիւն մը ներկայ էր, որոնց մէջ էին նաեւ բոլոր դեսպանները և դեսպանական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ, երեւելի անձեր եւայլն։ Կայս. Կառավարութեան կողմէ ներկայ էին Խարիճիէի խորհրդական Նաւում փաշա և Ս. քարտուղար Նուրի պէյ։ Մ. Պաքիչի մարմինը առժամաբար ամփոփուեցաւ Շիշլիի Յունաց գերեզմանատան մէջ։ Վերջը պիտի փոխադրուի Բարատաղ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ քաղաք. բժշկ. վարժարանին կանոնագիրը կը տրամադրէ որ աշակերտները Իտատիէ վարժարանի մը վկայականը ունենան, 16 տարեկանէն վար չըլլան և բարի վարքի վկայական մը ցոյց տան իրենց թաղին եւ բնակ երեւելիներէն հաստատուած։ Վարժարանը վեց կարգ պիտի ունենայ։ Պոլսոյ քաղաք. բժշկ. վարժարանին ուսմանց ծրագիրն է որ պիտի գործադրուի։ Պիտի ունենայ նաեւ դեղագործական ճիւղ մը, որուն ուսանողները գոնէ երեք տարի ծառայած պիտի ըլլան դեղագործի մը քով։ Այս կանոնագիրին մասին Զինուորական վարժարաններու Վերատեսչութեան կարծիքը հարցուեցաւ։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ օրինագիծ մը պատրաստեց՝ նահանգներու մէջ ձիերու սեռը բարւոքելու համար։

ԱՆԱՄՆԱՐՈՒԺԱԿԱՆ վարժարանին մէջ մասնաւոր ճիւղ մը հաստատուեցաւ, պաճարախտի չիմուկ պատրաստելու համար։

ԱՄԷՆ ՏԱՐՈՒԱՆ պէս, այս տարի ալ, Սամսոնի իշխանապետութիւնը ամենալաւ տեսակէ խաղողներ ճամբայ հանած է, Կայս. Պալատ մատուցուելու համար։

ՊՕՇՆԱԿ 8—10 տղաք պիտի ընդունուին պետական վարժարանները, Կայս. Իրատէի մը համաձայն։

ՊԵԼԿՐԱՏԷ կը գրեն թէ զօր. Սավա Կրուչ պիտի վերստանձնէ իր նախորդ պաշտօնը, Պոլսոյ դեսպանութիւնը։

ՏԷՐՍԻՄԻ նոր կառավարիչ Արիֆ փաշա իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԿՐԱՇՆԱՐԻ.— Բաղէշէն Պարիւարքարան հասած նամակէ մը կը տեղեկանանք թէ՝ Յուլիս 24ի երիկուն ժամը 12ին, երկրաշարժի զօրաւոր ցնցում մը զգացուած է Բաղէշի մէջ, որ 3 երկվայրկեան տեւած է։ Նիւթական ու անձի կորուստ չկայ։ Այդ երկրաշարժէն 2-3 ժամ վերջ չատ մը պաշտօնական և անպաշտօն հեռագիրներ դուժած են թէ, Մանազկերտի նախորդ երկրաշարժէն կործանած և վերաշինուած բոլոր շէնքերը գարձեալ հիմնայատակ եղած են։ Նոյնպէս Պուլանդ գաւառակին կեդրոնը գտնուող Կոր գիւղաքաղաքին մէջ չատ մը շէնքեր փլած են։

—Անցած կիր. Երկրաշարժի բուռն ցնցում մը զգացուեցաւ Դահիրէի մէջ։ Հին տուն մը փլաւ, որուն տակը մնացին էրիկ-կնիկ մը 3 զաւակներով եւ մնուան։

ՁԵՂՄ ՊՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐ. — Ագէչհարի նայիպ և նախագահ ատենին նախագահ Ավիզ էֆ., հարցաքննիչ դատաւոր Հասան էֆ. և ընդհ. դատախազի օգնականի փոխանորդ Թահիր աղա դատաստանի ենթարկուեցան։ Ասոնք դատաստանէ վերծ հոգնած էին նախկին հաշուապահ Իպրահիմ էֆ.ն որ գիւղերանց և զէն ի ձեռին յարձակած էր տեղին ելմտական պաշտօնեայ Եուսուֆ էֆ.ի վրայ։

ՅՈՒՍԱՀԱՆՆԵՐ.—Շաբաթ իրիկուն 12ին 20 մնացած կամրջէն Դարգիւղ մեկնող «Ֆերահ» շոգենաւը երբ Դըզ-Գուլէսիի առջեւ հասաւ, անծանօթ մը ինքզինքը յանկարծ ծովը նետեց և հակառակ օգնութեանց չազատուեցաւ։

—Պէյկիկթաշ բնակող Սպարապետութեան Դրան քարտուղարներէն Մահմուտ էֆ. անցած օր անձնասպան եղաւ բէվոլվէրով։ Յուսահատութեան պատճառը հօրմէն ժառանգած տան մը համար մօրը հետ ունեցած վէճն էր։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾ.—Դ. օր Իզմիրի մէջ, Համիտիյէ ընկերութեան մէկ շոգենաւը մակոյկ մը ընկզմեց, ուր երեք հայեր կային։ 2ը ազատուեցան, իսկ միւսը, Հայկ անուն 18 տարու պատանի մը խեղդուեցաւ։

ՈՃԻՐ.—Սկիւտար, եէնի Մահալլէ, Ադամի գինետան մէջ առջի գիշեր կռիւ բռնուեցան Արթին, Օսման եւ Միւէյիսան անձերը։ Սիւլէյման դաշոյնով 3 տեղէն վիրաւորեց Արթինը և ընկերոջը հետ փախաւ բայց ձերբակալուեցաւ։

—Դարթալի մէկ գիւղին մէջ Սարաճ Էմինի և Մէհմէտ անուն գործաւորին մէջ տարիէ մը ի վեր հակառակութիւն մը կար կնոջ մը պատճառով։ Կինը վերջերս ամուսնացած էր Էմինի հետ, իսկ Մէհմէտ միշտ անոր ետեւէն կ'ինար։ Էմին լսելով հակառակորդին այս ընթացքը, նախընթաց գիշեր հանդիպեցաւ հակառակորդին և հրացանը քաշելով սպաննեց զայն ու փախաւ, բայց ձերբակալուեցաւ։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.—Կը յիշուի թէ Եզմիրի Հայոց թաղը, գիշեր մը ներկայիս Խաչատուր սպաննուած էր իր տանը բակին մէջ և ոճրագործը փախած ատեն մեռցուցած էր նաեւ ոստիկան մը Մէհմէտ Զաւուշ որ զինքը պիտի ձերբակալէր։ Իզմիրի եղեռնագատ ատեանը մասնաւոր դատապարտեց ոճրագործը, Հայկ Բաթարանեանը, որ արդէն բանտին մէջ մեռաւ իր ստացած վերքերէն, քանի որ արդէն վիրաւոր վիճակի մէջ բանտ տարուած էր։

ՀՐԴԵՀ ՄԸՐՒՇ. օր մոխիր դարձուց Պալըքէսէրի թաղապետական պաշտօնարանը և 11 խանութներ։

ԻԶՄԻՐԻՆ կը գրեն թէ, քաղաքին մէջ տիրող ծաղկախտը վերջին օրերս սաստկացած է։ Օգոստոս 14ն 13, 63 հոգի մեռած են, մինչ ամբողջ Յունիսի մէջ 80 հոգի մեռած էին։

—Վերջերս տեղացող անձրեւները մեծ փնաս հասցուցին Իզմիրի և Մայնեսայի այգիներուն և թուզերուն։ Կը կարծուի թէ 100,000 կենդանիներ խաղող բնաջինջ եղած է։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 30.— Կը ծանուցուի թէ Էտուարտ թագաւորը գալ ամիս Հիսա մեծ դուքսին պիտի այցելէ։ Կը կարծուի նաեւ թէ Սեպտ. 5ին Մայանսի մէջ տեսակցի Գերմանիոյ կայսեր հետ։

ԲԱՐԻԶ.—Իտալիոյ թագաւորին Բարիզ այցելութիւնը Հոկտ. 12ին և 16ին մէջտեղ տեղի պիտի ունենայ։ Ցարմար առնը ինք՝ Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը պիտի որոշէ։

Ս. ԽԱՉ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ
ԲԱՑՈՒՄ Ա. ՏԱՐԻՈՅ
ԱՂՋԿԱՆՑ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԻ

Հոգաբարձութիւնս գոհութեամբ կը ծանուցանէ թէ Սեպտ. 1ին պիտի ըսկսին դասախօսութիւնք Աղջկանց Լրացուցիչ Դասընթացքին, ձեւամբ հեռաւոր ուսուցչաց և ուսուցչուհեաց, որք պիտի ջանան լուրջ դասախարակութիւն մը տալ.—1. Տ. Մկրտիչ Արք. Վեհապետեան, կրօն և եկեղ. պատմ. 2. Ռ. Եպ. Պէրպէրեան, Բարոյագիտութիւն և հոգեբանութիւն (իմանաւորի կանանց հոգեբանութիւն). 3, Գ. Եպ. Գալաֆեան, տեսուչ և ուսուցիչ չափական գիտութեանց և Առանին անտեսութեան. 4 Եր. Եպ. Տ. Անդրեասեան, Հայ. չարադր., գրագիտ., մատենագր. պատմ. և ֆրանս. փոխադարձ թարգ. 5. Ս. Եպ. Գաբամաճեան, Հայ. գրաբար, 6. Տ. Տաճատ քհ. Փաշաեան, Աշխարհագր. ընդհ. պատմ. և պատմ. քաղաքակրթութեան, 7. Ի. Եպ. Մուրատեան, բնական և բնապատմ. գիտութիւնք, 8. Տոդ. Խորխորունի, առողջպ., 9. Խ. Եպ. Ինկիլիզեան, գծագր. և գեղագր. 10. Եր. Ֆորքիւճեի Խաչատուրեան, ձեռագործ և ասեղնագործ., 11. Եր. Սանգունի Յովհաննիսեան, կար և ձեւագիտ., 12. Եր. Էօզենի Գերձակեան, հակող։ Ֆրանսայի կարող ուսուցիչ մը և անգլ.ի հմուտ ուսուցչուհի մը պիտի աւանդեն երկու լեզուաց քերք.ը, մատենագրութիւնն և մասնաւորապէս խօսակցութիւնը։ Զայնական և գործնական երաժշտութիւնը պիտի աւանդուի խնամքով։ Ձեւագիտութեան, ասեղնագործի և դաշնակի արտաքին աշակերտուհիներ պիտի ընդունուին։ Լրացուցիչ Դասընթացքին կրնան հետեւիլ տարրական նախակրթութեան չրջանն աւարտող և կամ նոյն կարողութիւնն ունեցող Օրիորդներ։ Մնողք կը հրաւիրուին պայմաններու մասին բանակցիլ Հոգաբարձութեանս հետ ամէն կիր. մինչեւ կէս օր և Օգոստ. 25էն ետք ամէն օր։ Հոգաբարձութիւնս Մանկապարտէզի և տարր. երկսեռ նախակրթարանաց համար կարգադրութիւններ ըրած է։ Հարկ դատած է ընդհ. հակող անուանել Խաչիկ էֆ. Ինկիլիզեանը մանչերու և Օր. Էօզէնի Գերձակեանն աղջկանց վարժարանին։ Ասոնց պաշտօնը պիտի ըլլայ կարգապահութեան և վարժարանաց ընդհ. բարեկարգութեան պահպանման հսկել և ի բացակայութեան Տեսչին, անոր պարտաւորութիւնները կատարել, պատասխանատու մնալով հանդէպ Տեսչութեան։ Ձեւական աշխատութեանց դասերը մասնաւոր խնամքով պիտի աւանդուին մանչերու վարժարանին մէջ։

Մանօք.—Տարրական Դասընթացքի համար պէտք կայ դաստիարակ ուսուցչի մը, որ ունենայ Թուրքերէնի օգն. մասնագէտի վկայական։ Փափաքողք կը հրաւիրուին դիմել հոգաբարձութեանս։

Ս. Խաչ երկսեռ վարժ. Հոգաբարձութիւն
Ատենադպիր Ատենապետ
Ս. Զեօմէրճեան Յ. Ալթըբարմաքեան
Սկիւտար Սէլամիէ, 12 Օգստ. 903

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ
ՕՍՄ. ԲՈՆՍՈՂԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	34.03½
Ամէնէն բարձր գինը	34.08
» վար գինը	33.38½

ՐՈՒՄԷԼԻՈՅ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	121.
Երէկուան բարձր գինը	121.25
» վար »	120.50

«ՄԱՆԶՈՒՄԻԻ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹԷՐԹՈՆԸ

ԿԻՒՍԹԱՎ ԷՄԱՌ [121]

ՎԱՅՐԵՆԻՆԵՐՈՒ ՆԱՒՊԵՏԸ

Վ. Է. Պ.

ՀԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐԿԱՍՆԵՐՈՒ

69.

Մարդկային զանը

Սասկումով դիտց թէ իրեն և զինքը հալածողներուն մէջ եղող հեռաւորութիւնը կը քակեր։

Դժբաղդաբար տկար ձիու մը վրայ հեծած էր, մինչ Օքաղները վառվռուն ձիեր ունէին իրենց տակ։

Հակառակ որ եթէ այսպէս չարունակէր իր գնացքը, կորսուած էր։

Բիչ մը անդին բլուր մը տեսաւ, հոն կրնար ապաստանիլ։ Այս մասնաւորմով հոն ուղղեց իր ձին։

Օքաղները կը հանէին աղմուկ յարուցանելով։

Բանի մը վայրկեան ևս և ան անմոռց ձեռքը պիտի իյնար։

Անմիջապէս դաշտին վրայ հակած ծառի մը զօրաւոր ճիւղէն կախուեցաւ, և թողուց որ ձին սանձարձակ երթայ։

Պատերազմիկները հիացումի և չփոթումի աղաղակներ բարձրացուցին այս անլուր դէպքին ի տես։

Իրենց ձիերուն արագ գնացքն ալ չթողուց զիրենք որ խորհրդածեն, այնպէս որ քիչ ատենէն մարճուեցան անտառներու մէջ, և բոլորովին անհետացան։

Սակայն Օքաղները չուղեցին միւս կողմէ իրենց բանտարկեալը մէկ կողմ թողուլ։

Իրենց ձիերը լերան ծայրը լքեցին, և իրենց մէջէն ամէնէն աշխոյժ և ուռանդուններին տասը հոգի սկսան Ժոանին եռեուէն երթալ։

Բայց այս վերջինը ընդարձակ տասարէզ ունէր իր առջև։

Շարունակեց սողսկել լեռները, միմիայն կանգ առնելով այն տեղերը պէտք երիրեն չունչ առնել։

Սասկում մը անցաւ իր անդամներուն մէջէն, կը տեսնէր թէ այս դերմարդկային ջանքերը վերջապէս սուզի պիտի նստէին իրեն։

Իր հակառակորդները փոխանակ վազելու և հետեւելու իր հետքերուն, ցրուած էին հոս հոն, մէկզմէկ հեռու, և լայն շրջանակ մը կը կազմէին, որուն առանցքն էր դժբաղդ Ժոան։ Սմէն բան լրացուցած էր, սարդիոստայնի մը մէջ ինկող ճանճի մը պէս բռնուէր սիրտ խեղդը։

Զգաց թէ աւելի երկար պայքար մը անօգուտ պիտի ըլլար, և թէ իրապէս կորսուէր պիտի ալ։

Ու որոշումը առաւ։

Ծառի մը կրծեցաւ, հանեց իր դաշոյնը կուրծքէն, որոշելով որ կրցածին չափ մեռցնէ իր հակառակորդները և ամէնէն վերջը ինքզինքը սպաննէ, երբ տեսնայ թէ ալ ամէն հաւանականութիւն կայ բոլորովին կրծուելու։ Օքաղները կը հասնէին հեռագհեռ շնչասպառ վիճակի մը մէջ, իրենց նիզակները երերցնելով և յաղթանակի մը յաստուկ քայլերով։ Նախ և առաջ ակնարկ մը նետեցին Հնդիկին վրայ, որ փալիլուն աչքերը դարձուցած էր իրենց, պահ մը խորհրդակցելու համար կանգ առին ու յետոյ ամէնքը մէկէն գահավիժեցան դէպի անոր կողմը։ Հաղիւ լիսուն քայլ անդին կը գտնուէին անկէ։

Այս խորհրդաւոր վայրկենին Ժոան լսեց անոնց բերնէն «զլուխդ վար առ» ձայն մը։ Խեղճ Հնդիկը հնազանդեցաւ առանց իր շուրջը դիտելու և անակնկալ հարուածի մը առջև ինքզինքը դանել կարծեց։ Իսկոյն չորս հրացանաձգութիւններ տեղի ունեցան, որոնց հետեւանքով չորս Հնդիկ պատերազմիկներ դեռին գլորեցան անշունչ, անկենդան։

Երբ Ժոան ասիկայ տեսաւ ոստոստում մը ըրաւ իսկոյն դէպ առաջ, և իր հակառակորդներուն մէկը դաշոյնով հարուածեց, մինչ չորս նոր հրացանաձգութիւններու հետեւանքով ուրիշ չորս պատերազմիկներ ալ դեռին փռուեցան։

Անոնք որոնք կ'ապրէին, այս ոճիրէն սոսկացած, անկարգ, անկանոն կերպ մը բռնեցին լերան մէջ և անհետացան սոսկումի աղաղակներ բարձրացնելով։

Ժոան ազատած էր։

Իր շուրջը նայեցաւ որպէս զի ճանչնայ զանոնք, որոնց կը պարտէր իր կեանքը։

Վալանթէն, Լաւի և երկու Հնդիկները իրեն քովն էին,

Զէգար փարատելու վրայ էր Օքազ մը որ հոգեվարքի վերջին ճգնաժամումն մէջ կը տատպտկէր։

Ասոնք չորս բարեկամներն էին որոնք հեռուէն հսկելով Առօքաններուն դաշտին վրայ, տեսած էին Ժոանի յաջողահատակ փախուստը և արիաբար օգնութեան հասած էին անոր, ճիշդ այն պահուն երբ կը կարծէր թէ պիտի մեռնէր ալ։

—Հէ՛, մեր բարեկամը, ըսաւ Վալանթէն ժպտալով. եթէ քիչ մը ուշացայինք, պիտի կորսուէիք թերեւս։

—Շնորհակալ եմ, ըսաւ Ժոան։

—Կը կարծեմ թէ ազէկ պիտի ըլլայ երբոր ապահովութեան մէջ դնենք ինքզինքնս, դիտել տուաւ Լաւի, Առօքանները ինքզինքին լքողներ չեն, ու պիտի ջանան իրենց վրէժը լուծել։

—Տան Լաւի իրաւունք ունի, յարեց Թռանկուալ Լանէք, պէտք է մեկնիլ անմիջապէս։

Հինգ մարդիկը լերան ճամբան ձեռք առին։

Ցարձակումէ մը այնքան չատ կասկածելու տեղի չի կար սակայն։

Անթիմաուէլ համոզուեցաւ որ այս տեղը գրաւուած ըլլալու էր չիլիական զօրաւոր բանակէ մը։ Դատելով հետեւաբար որ իր գտնուած տեղը յարմար չէր պայքար մղելու, վրանը վերցնել տուաւ և հեռացաւ ուղղութեան մը մէջ, մինչ բաղդանդիրները ուրիշ կողմ ձեռք առած էին։

(Շարունակելի)

ՌՈՊԵՐԴ ՔՈԼԷՋ

Վարժարանին յառաջիկայ տարեշրջանը պիտի սկսի Սեպտ. 2/15։ Կարգադրութիւններ եղած են նոր դիւրութիւններ տալու վաճառականաց ուսմանց համար։ Մասնաւոր բժիշկ մը՝ աշակերտներու առողջութեան, մարմնամարզներուն ու խաղերուն, ինչպէս նաև վարժարանին ընդհանուր առողջապահական վիճակին վրայ կը հսկէ։ Նախորդ տարուընէ սկսեալ՝ բացած է նաև փոքր տղոց յատկացեալ նոր շէնքը, ուր կ'ընդունուին մինչև տասը տարեկան աշակերտներ։ 12—15

ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՀԱՅՐԻՆԵԱՆ

Տարրական երկու կարգերու

Մինչեւ այսօր հրատարակուած աղխարհագրութեան դասագրքերէն մեծ մասով տարբեր ուղղութեամբ յօրինուած և հետաքրքրական ու չահեկան ընթերցումներով համեմուած այս գրքոյկը կը յուսացուի թէ աշակերտներուն սիրելի դառնայ։

Գին 3½ ղրուշ, %20 զեղչ

Կը դրանատեղին՝ Մեծ Շուկայ, Սրբոյ Օտայար խան թիւ 26, Գրիգորիկ Գրիգոր Խոսկանցի սենեակը։ 10—7

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ 1853 ՍԵՊՏ. 26ԻՆ, ԵՒ՝ ՈՒՂՂԱԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԴՐԱՄ ՄԻՆՉԵՒ 1901 1,150,030,616 ՖՐԱՆՔ — ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ Դեռմանիոյ ամէնէն հզօր Ընկերութիւնն է — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ՄԻՆՉԵՒ 1901 387,440,000 ՖՐԱՆՔ

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ ամէն տեսակ ապահովագրութիւն կ'ընդունի, ինչպէս կեանք, օժիտ, արկած, ցկեանս թոշակ, և այլն։

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Ժողովրդական ապահովագրութիւն կեանքի վրայ, առանց բժշկական քննութեան

Կարելի է ապահովագրել իր կեանքը, կամ տղոց ու որբերու համար օժիտ մը, չաբաթական փոքր վճարումներով. — (միեւնոյն պայմանները կանոնաւոր ապահովագրութեան համար)։

ԱՐԿԱԾՔ ՁԻՒՂ

Ապահովագրութիւն ՇՈՒԵՆԱՒԻ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ԹԻՒՆԷԼԻ, ԹՐԱՄՎԱՅԻ եւն. արկածներու դէմ, աշխարհս ամէն կողմ և արտոյղ կեանքի տեւողութեան ժամանակ, օրինակի համար չաբաթական փոքր վճարումով մը, այսինքն ՄԷԿ ՖՐԱՆՔՈՎ, Ապահովագրութիւն ՇՈՒԵՆԱՒԻ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ԹԻՒՆԷԼԻ, ԹՐԱՄՎԱՅԻ եւն. արկածներու դէմ, աշխարհս ամէն կողմ և արտոյղ կեանքի տեւողութեան ժամանակ, օրինակի համար չաբաթական փոքր վճարումով մը, այսինքն ՄԷԿ ՖՐԱՆՔՈՎ, և վճարելի միմիայն մէկ տարուան համար (որ կ'ընէ 52 ֆրանք) այսպէսով ամբողջ կեանքին մէջ ապահովագրուած կ'ըլլայ 10,000 ֆր. մահուան պարագային, 15,000 ֆր. արկածէն յառաջ եկած անկարողութեան պարագային, և օրական հինգ ֆրանք՝ ժամանակաւոր անկարողութեան պարագային։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ Է՝ ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱ ի Պոլիս.= ՔՈՒԷՏԻ ԼԻՕՆԷ, ԳԵՐՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱՆ

ԼԻԱԶՕՐ ՆԵՐԿԱՑՈՒՑԻՉ՝ ՄԻՀՐԱՆ ՍԻՆԵՄ-ԳԱԼՖԱՆԵԱՆ

Պոլիս Դաքքրոնքօղլու-խան թիւ 45 եւ 45 bis։

ԴԻՈՒԱՐԱՇՆՉՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԿՈՒՐԾՔԻ ԻՋՈՒԱԾՔԸ

ԵԹԷ կը նեղուիք դժուարաշնչութենէ ու կուրծքի իջուածքէ, առանց դանդաղելու գործածեցէ՛ք ԷԿԶԻՊԱՐԻ ՍԻԿԱՐԷԹՆԵՐԸ. որովհետեւ կուրծքի և շնչափողի յաստուկ ամէն տեսակ հիւանդութիւններ, անմիջապէս կը բժշկուին ԷԿԶԻՊԱՐԻ ՍԻԿԱՐԷԹներով։ Հազարաւոր անձինք, որ դժուարաշնչութեան ենթարկուած էին և չէին կրնար շիտկէ շիտակ իսկ քալել, այսօր կատարելապէս բժշկուած են էկզիպարի Սիկարէթներով և ամէնէն ցից զաւակներն իսկ դիւրաւ կ'ելլան, առանց նեղուելու և յոգնելու և ամէն առթիւ երախտագիտութիւն կը յայտնեն ԷԿԶԻՊԱՐԻ ՍԻԿԱՐԷԹներուն, որոնք կը ծախուին ամէն մեծ դեղագործներու և մթերանոցներու մէջ։ 1—13

ԱԶԴ

Բալանթարան մինչնակարգ, երիտասարդ, գիշերօթիկ և ցերեկեայ վարժարան մը Պրուսա՝ մուտ գործելով իր 14րդ տարեշրջանն՝ պիտի վերաբացուի առաջիկայ Օգոստոսի 20ին։

Այս կրթական հաստատութիւնը, որ գերմանական Հերպարթ-Ցիլլերեան նորագոյն մանկավարժական դրութեամբ կ'ընթանայ, բացի հայ. թուրք. ֆրանս. և գերման լեզուներէն, կ'ուսանի բոլո՛ր այն ուսմունքն և դիտութիւնքն, որք միանգամ ընդունուած են գերմանական իրական վարժարաց (Realschule) մէջ։ Ցաւուն խնամք կը տանի զեղարուեստի հիւղերուն և մանուանդ Բարոյական կրթութեան։

Գիշերօթիկներու տարեթոշակն է 20 օսմ. ոսկի, երկու հարազատ եղբարց համար 18ական ոսկի, իսկ որոց համար 15 ոսկի, միշտ վեցամսեայն կանխիկ վճարելի։

Դիմել, Պրուսա, Տնօրէնութիւն Բալանթարեան վարժարանի 5—5

Պրուսա, 14 Յուլիսի 1903

Տէրսաաէթ միւրաճըլաթ վէ թէվղիմթրնըն պիր գաթ տանա թէսրիհ վէ թէհլիլի զրմիրնտա մէվճուտ արապարարա իլավէթէն անօրթ սաէտ բսոթա արապարարնրն մէվճուտ բէտմ վէ թանզիմ գըլընան չէրիթի մուտիպլինճէ պէհլրնի մաքինաբզ զբրդ պէշ վէ մաքինալբսը օլարագ էլի սաէտ օսմանլը ալթունլրնտան իմալէ թարիպ զուհոր իթիմիլինտէն, տանա աղաղբեա իմալէ թարիպ օլուզ, թահսիլաթ ալմագ իսթէհէնլէրին իչղալ չէհրը Աղբասարն 29ընճը Բէնչէնլրին կիւնիւնէ գառար Թէլէկրաֆ Բօսթա Նէզարէթը Մէհտիթը Բարէսինէ միւրաճաաթ էլէմտիրի իլան օլունը։

16 Աղբասս 319

Plaques JOUGLA

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉՆԵ՛Ր, ԱՐՈՒԵՍՏԱՍԷՐՆԵ՛Ր ԴՈՐԾԱՏԵՑԷ՛Ք ՄԻՄԻԱՑՆ

ԺՈՒԿԼԱՅԻ ԲԼԱՔՆԵՐԸ

որոնք ասխարհի լաւագոյն բլաքներն են։ 12-9

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

Ա.ՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Պոլիս, Պահչէ Դաբու, Պիճ Պիր Զէհիթիճ դիմաց

ԱՐԱՄ ԴԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ամէն առաւօտ կանուխ կը գտնուի Սկիւտար, Իճատիյէ, Տոդրամաճը փողոց իր բնակարանը։ Ամէն օր 3—11 դիմել Պոլիս, Պահչէ Դաբու, Պին-Պիր-Զէչիտին դիմաց։

Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԻԳ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ, 1903 — 1904

Վարժարանս ԻԳ. տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ սեպտեմբեր 1ին։ Նորեկ աշակերտաց մուտքի քննութիւնները տեղի պիտի ունենան Օգոստոսս 28ին և 29ին, իսկ դասերը կանոնաւորապէս կը սկսին Սեպտ. 1ին Բշ. օր։

Վարժարանս երկու տեսակ պայման ունի թոշակաւոր գիշերօթիկ աշակերտաց ընդունելութեան համար։ Պէտք է վճարել։

Ա. Միանուագ մուտք 3 օսմ. լիրա
Տարեթոշակ 20 օսմ. լիրա
Արձակուրդի տուրք 1 օսմ. լիրա։

Ամէն տեսակ ծախք վարժարանիս վրայ է։

Եւ կամ,

Բ. Առանց մուտքի, 12 օսմ. լիրա տարեթոշակ և 1 լիրա արձակուրդի տուրք, պայմանաւ սակայն որ աշակերտաց ծնողք հոգան իրենց զաւակաց զգեստ, կօշիկ, կարկտանքի, դասագրոց և դպրոցական այլ պիտոյից, մանաւանդ ամենայն դեղօրէից ծախքը, իսկ վարժարանս տայ անուանդուսում և հոգայ լուացքի, բժիշկի և բաղնիքի ծախքերը։

Ցերեկեայ թոշակաւորները պարտին վճարել 6 օսմ. լիրա։

Մանրամասն տեղեկութեանց համար ծնողք կամ պաշտպանք կրնան դիմել ի Կ. Պոլիս, Ազգ. Պատրիարքարանը կամ ի Կարին Վարժարանս Տեսչութեան։

Ցառաջիկայ տարի նոր ձիրավարժներ չպիտի ընդունուին. այդ մասին տեղի ունենալիք ո և է դիմում առանց հետեւանքի պիտի մնայ։

Տեսչութիւն
ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Կարին 28 Յունիս 1903

ԷՃԶԱԽԱՆԷԻ ԹԻՒՐՔԻԷ

Սիրքէհիսէ քեսին (Էճզախանէի Թիւրքիէ) եէվմը քիւշատրնտան պէրի կէսսէրտիի իմթիզամ վէ տրգոթան վէ իհզար օլրնան քեսֆիէի լոտվիյէնին խալիսիյէթ վէ եէվէնիյէթին սէն տօլայը չէհրիմիզին էն միւքէմմէլ էճզախանէսի օլուպ, սիկէրլէրինէ նէսմուտնէի իմթիսալ օլմագ չէրէֆինի իպրազ իթմիշ տիր. պու տրգոթ վէ իհթիսամա մուռնզամ օլան թէհտարէթ վէ նէզաֆէթ մէսէլէսի քի էճզախանէլէրմէ ասը նազարը էհէմմիյէթէ ալրնտաճագ մէվատտրն պայրրճասը տրբ. տմմէնին միւէլլիմի վէ տէվաիրը բէսմիլէնին տախի մուռատտագ օլտուզը իւզրէ պուրատա քէմալը իչէ ճարի տրբ. պու կիպի պիր թէէսսէֆ պէքլէնիլէր չու խրատմաթը միւթահէնիսէ պիր իլավէի ինսանիյէթ քեարի օլմագ իւզրէ եէվմը թէէսսիսնէն չիմտիրէ գառար միւրաճաաթ իտէն պիրճիմի զուէֆրի խասէէկեան մէճմանէն թէտավի իթտիրիմէ վէ մուռալէճաթը լազրբէ տաթի քէզ պիտ իւճբէթ [illegible] դիրիմէ կիպի իհթիյար օլրնան ֆէտատքեարլըզար նազարը տրգոթա տրբ. նոճագ զուբ իսէ պու էճզախանէնին խթինսալը մէնֆաաթան զիյատ հէմ հինսինէ խրտմէթ կիպի պիր ֆիքրը ինսանիյէթքէրվէրի իւզրինէ թէէսիս իտիլմիշ օլաուզը տէրտալ թային իտէր։ Իշթէ չու թասատա օլնան հիմէմաթը մասուրֆէտէն նայի տիր քի պու էճզախանէ թարիզը թէրզագրատա գարի տէրէճաթ իտէրէք, պու կիսնքի մէզաթէպէի իրրազ էյլէմիշ վէ պու եիւզան ատ էրպապը միւրաճաաթրն մէնհուսիրթի վէ էմիրիյէթին վէ տրքպապանդ տախի խօշնուտախինի հէլպ էյլէմիշտիր։

Մէզքուր էճզախանէտ քեաֆֆէի իլեւ վէ էմրազատ քէտպը իրթիխապ թամ էյլէմիշ մէյտիրը տրքպապ հէր կիւն էվգաթը մուտպէնէտ հազրը պուլունտրզարը կիպի զիքքեր ու իւնտատ մախսուս օլմագ իւզրէ տէ մուալէնէ. խանէլէր մէվճուտ տրբ. էճզախանէտ պուլանան ալէ՛թ վէ էտէվաթը ֆէնինիյէ՛տիրն միւքէմմէլիյէթի սէպէպի իլե եէկեատէ տէնիլմէյէ չայան օլան (թահտիլխանէ) իսէ ճանիպը հիւքիմէթ Սէնիյէտէն էվրոբատա տօգուզ սէնէ թահսիլ իթտերիլտիքտէն օնտրա իլգ տէֆտ օլարագ քիմիակիր տիրլոմասընը ինրազ իլե չէերիմիզ տվատէթ իթմիշ օլան Մէքքէտը Թրպիէի Շահանէ քիմիակիր մուալիմլերինէն Տօքթոր Անմէտ Հիւսէյին պէյին եէտը իրգիթտար վէ քիֆայէթինէ թէսլիմ իտիլմիշ տիր. մումայիլէյին ֆէնգ թահլիլատէի իրգիթտարը պուրատա նատսը մաիլա իսէ, էվրոբատատա օ տէրեէմ մարուֆ տրբ, մումայիլէյի պէտէնը ինսանատա միւհիմմը թահլիլ հէր նէ վար իսէ, անը քեմալը ինթիմատ իլե պիթթահլիլ աթքպպատա ինզար վէ պինայէն ալեյի աթքպպայի մուամալէյէնիմին իլլերինի պիր գաթ տահա թէտհիլ իթմէքտէ օլտուզը կիպի մէրի օլան մատէնի նէպաթի հէր նէվ մէվատտը տախի սուրէթը միւքէմմէլէտ թահլիլ վէ ինզար իթմէքտէ տիր։ 8—8

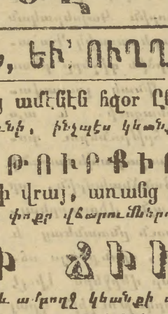

ԻՆՃԻՃԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԵՒ ԸՆԿ.

ПРАВАЯ МАРКА ОРЕЛЪ ОРИГИНАЛЬНІЙ ОРЕЛЪ МОНОПОЛЪ

պատիւ ունին ծանուցանել իրենց յարգոյ յաճախորդաց թէ, վաճառատան բաղմազան տեսակներու վրայ այս տարի աւելցուցած են նաև առաջնակարգ լաստիկ կալոշներու ճոխ մեր մը, վերը ցուցուցած մատքայով, որ տեսակի ամրութեան, տոկունութեան և ամանութեան տեսակէտով անմրցելի է։

Կը ծախուի միմիայն մեծաքանակ, այսինքն մնոտեկով։

Դատաւորներն՝ պայմաններու և գիներու մասին տեղեկութիւն ուզողները կրնան դիմել նամակով իրենց հասցէին

ԻՆՃԻՃԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Կ. Պոլիս, Մարբուճնըլար, թիւ 4—6

ՊԱՒԳԱՆ

ՍՕՖԵԱՏԱ ՄԻԼԼԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ՇԻՐՔԷԹԻ

ԱԵՐՄԱՑԷ, ԻՀԹԻՅԱՔ, ԹԷՄԻՆԱՔ ՖՐ. 7500000

1899ական մէջ իւլ իրա էօմիւր սիկուրթաբը պէտէլի ֆրէ. 19,534,276
» » եանկէն » » » 460,267,903
» » » բրմի » 1,433,965

Էօմիւր իւվէնի վէ չէճուգլար իչին միւթէտիլ չէրամիմ իւլ սիկուրթա ագա իտէր

Ճանքեա էրէզ հէր նէվի պիտա վէ եէնա իւզէրինէ սիկուրթա ագա իտէր։

Նէտիլամի էրէզլէրնա էրէզ մալ, էվրադը նազարիէթ վէ վարօր սիկուրթալրը գազանլ իտէր։

Հիսէսատարնա՝ 1896ական 18½%, 1897է 18%, 1898է 18%, 1899ական 16% թէմէթթիւ թէվզի իթմիշ տիր։

(Տէրսաաէթէ Դրէտր Լիոնէ,
Շերքէթին Պանքէրլերը)Լոնտրատա Անկլօ Առթրիան Պանգ,
(Սօֆեատա Պանդ Նատիոնալ Պուլկար։

Թաշրալար իչին միւստահա վէ միւթէպէր քէֆալէթի ամէնթլեր տրանզիյոր Թիւրքիա իչին ռայոնի ամէնթէ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Գալաթա, Թահթապրանն խան, Պանք Օթթօման գարշուսընտա

ՏՊԱՐԱՆ

ՆԵՐՍԷՍ Գ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ - ՎԻՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Եւ ԿԱՁՄԱՏՈՒՆ

Կ. Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Դաքքրոնը-Օղլու խանի իրդէմ Տիգրանեան խան

Մանօթ Տպարան, յարգոյ հասարակութիւնն վայելած հանրաքնին քաղաքներու, այս անգամ ըրել տուած նորանոր մեքենաներու շնորհիւ, պատրաստ է ամէնէն դժուարահանձներն իսկ գոհացնել։

☞ ՄԱՏՈՒՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ԵՒ ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ

Տպարանիս մէջ կը պատրաստուին, նամակագրութիւններ, պատամուրհակներ, քրխանակագիրներ, չէքեր, հրաւէրներ, հրաւիրագիրներ, ազդեր, դրամարկղներ՝ ամէն լեզուէ, ինչպէս նաեւ վաճառականաց վիմագրական, ապագրական և կազմի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործեր։

«Մահազդ» կը պատրաստուի կէս ժամուան մէջ

1000 նամակագրութիւն 10 դրուշ, 100 այցեքարթ 5 դրուշ

100 դրշ.ի ապսպրանի ընդունի մէկ տուփ այցեքարթ կը նուիրուի։

Գաւառներէ եկած ամէն յանձնարարութիւն փութով և դիւրամատչելի կերպով կը կատարուի։

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Ա.ՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Ա. ՍԸՎԱՃԵԱՆ

ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է

Բերա, Մեծ Փողոց, Ադա Ճամի, Լիւբլեանցարէկ Դաճէի քով, թիւ 124

ԱԿՌԱՑԻ ԵՒ ԼԻՆՏԻ ամէն տեսակ հիւանդութիւնները կը դարմանէ։ Փորուած ակառները անմիջապէս և առանց ցաւի կը հանէ և ի հարկին հաստատապէս կը լեցնէ։

ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ դրութեամբ ոսկի, քառուչուխ և փլաթինի վրայ ճարտարուոր և գիտակցուն արհեստական ատամներ կը շինէ, բնականին չար և նման անմրցելի առաւելութիւններով օժտուած։

Վերջապէս բերնի և ակռայի վիրաբերեալ ամէն կատարեալ դարման կարելի է գտնել Ա. ՍԸՎԱՃԵԱՆի դարմանատան մէջ։

ԳԻՆՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԳԻՒՐԱՄԱՑՈՒՆ Է

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2էն 10 (ը. բ.)։

ՆՈՐ ԶԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

ՍԵՄ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Եզնիկ Մէնէնեան պատրաստ է ԳՕԼԻ ԲՕՍԹԱԼով փոխադրելի ամէն առարկանանութիւն անմիջապէս գործածելու համար պատրաստուած և ապահով պայմաններով։

Ապարանքի փոխարժէքը կանխիկ պէտք է դրկուած ըլլայ ՄԱՆՏԱՐՕՍԷՆ և կամ այլ միջոցով մը. փոխարժէքը ներքիկ չեղած յանձնարարութիւնը անպատասխանի կը մնան։

Առանց փոխարէն 100էն վար եղած գումարներու համար 10%, և վերջացած գումարներու համար ալ 5% յանձնառուցէք կ'առնուի։

Դիմել առ ԵԶՆԻԿ ՄԷՆԷՆԵԱՆ Քիւչիւք Եէնի խան, Զաքմաքչիներ։ Կ. Պոլիս։ 30—24

ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵԼԻ ԴԵՂԱՐԱՆ ՄԸ

Ամէն անոնք որ կ'ուզեն միշտ թարմ և զօրաւոր դեղեր ունենալ, և իրենց դեղագիրները պատրաստել տալ շնորհքով և ճարտարութեամբ պէտք է դիմեն Գասրզիւղ Նաւամասոյցի ճամբուն վրայ, Մէհմէտ Հաշեար պէյի

ՇԻՒՐԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆԷ

Մէհմէտ Հաշեար էֆ. որ վաղմի դեղագործ մըն է, մեծ խնամք կը տանի իր այդ դեղարանը կատարելագործելու և նախանձելի վիճակի մը հասցնելու. այնպէս որ վերջերս բերուած նոր դեղերու իր մթերքին նոր հիւ, այսօր թէ դիտի և թէ արհեստական տեսակետով կը մրցի միւս դեղարաններուն հետ։

Տէր եւ Տնօրէն

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԴԱՍՏԵՐԵԱՆ